

RECOMANDĂRI PRIVIND
**PREDAREA ȘI
ÎNVĂȚAREA**
DESPRE HOLOCAUST

INTERNATIONAL
**HOLOCAUST
REMEMBRANCE**
ALLIANCE

RECOMANDĂRI PRIVIND
**PREDAREA ȘI
ÎNVĂȚAREA**
DESPRE HOLOCAUST

Copertă: Participanți la sesiunea referitoare la educația privind Holocaustul și prevenirea genocidului, a Seminarului Global de la Salzburg, discută liniile directoare ale IHRA în 2015. Sursa: Salzburg Global Seminar

DESPRE IHRA

Alianța Internațională pentru Memoria Holocaustului (IHRA) reunește guverne și experți în scopul consolidării, dezvoltării și promovării educației, cercetării și comemorării Holocaustului, precum și pentru implementarea angajamentelor cuprinse în Declarația de la Stockholm din anul 2000.

IHRA (cunoscută anterior drept Grupul de Lucru pentru Cooperare Internațională în domeniul Educației, Cercetării și Comemorării Holocaustului sau ITF) a fost lansată în 1998 de către fostul prim-ministru suedez Göran Persson. Astăzi, rețeaua IHRA cuprinde peste 40 de țări, precum și organizații internaționale-partenere de maximă importanță, care au drept scop abordarea aspectelor legate de Holocaust.

Rețeaua de experți IHRA cuprinde reprezentanți ai celor mai proeminente instituții la nivel mondial, specializate în educația, comemorarea și cercetarea în domeniul Holocaustului. Între 2019 și 2023, experții și reprezentanții politici ai IHRA își concentrează eforturile în direcția protejării înscrisurilor istorice și a contracarării distorsiunilor.

DESPRE ACEASTĂ PUBLICAȚIE

Această publicație se bazează pe liniile directoare anterioare pentru educatori și factori de decizie în domeniul politicilor educaționale, elaborate de experții IHRA și nu ar fi fost posibilă fără numeroasele contribuții oferite de delegați din toate delegațiile statelor membre IHRA. Mulțumiri speciale următorilor experți: Jennifer Ciardelli (SUA), Niels Weitkamp (Olanda), Andrea Szonyi (Ungaria), Benjamin Geissert (Norvegia), Wolf Kaiser (Germania), Paula Cowan (Marea Britanie), Lena Casiez (Franța) și Yessica San Roman (Spania).

Prima ediție a fost publicată în 2019 de către Alianța Internațională pentru Memoria Holocaustului (IHRA)

© 2019 IHRA

Toate drepturile rezervate. Conținutul acestei publicații poate fi utilizat în mod liber și multiplicat/copiat în scopuri educaționale și alte scopuri ne-comerciale, cu condiția ca orice astfel de multiplicări să fie însoțite de indicarea IHRA ca sursă.

PREFAȚĂ

Dr. Kathrin Meyer, Secretar Executiv IHRA

„S-a întâmplat o dată. Ar fi trebuit să nu se întâmple, dar s-a întâmplat. Trebuie să nu se mai întâmple vreodată, dar s-ar putea întâmpla. De aceea educația despre Holocaust este fundamentală.”

Cu aceste cuvinte puternice a deschis Göran Persson, în anul 2000, Forumul Internațional de la Stockholm privind Holocaustul. Pe parcursul celor trei zile ale Forumului, rolul educației a fost evidențiat în mesajele transmise de șefi de stat, profesori, istorici și supraviețuitori. Părea clar pentru toți cei adunați la Stockholm, la o jumătate de secol după finalul Holocaustului, că întreaga comunitate internațională are responsabilitatea de a sprijini următoarea generație să reflecteze asupra istoriei și consecințelor Holocaustului. Educația a fost și rămâne piatra de temelie a eforturilor IHRA pentru a se asigura că memoria Holocaustului nu va fi uitată niciodată.

Atunci când îi privesc pe cei peste 300 de delegați, care alcătuiesc rețeaua IHRA, mă simt inspirată de pasiunea și de profunzimea cunoașterii pe care fiecare dintre delegații noștri le aduc la masa discuțiilor. Dar un lucru pe care l-am învățat de-a lungul carierei mele este acela că pasiunea și cunoașterea, singure, nu sunt suficiente. Inițiativele excelente ale societății civile nu sunt de ajuns. Avem nevoie și de angajamentul politic al guvernelor, care au responsabilitatea de a asigura educația pe scară largă a societăților lor. Profesorii și cei implicați în domeniul educației contează pe acest sprijin politic pentru a consolida și a încuraja munca excelentă care se face.

În toate țările membre IHRA, o varietate de instituții – incluzând organizațiile noastre partenere internaționale – muncesc neobosit pentru a educa elevi, precum și pentru formarea și creșterea competențelor profesorilor. Mulțumită acestor instituții, dispunem de o varietate de resurse educaționale de înaltă calitate în țările membre IHRA și dincolo de acestea. Totodată, mulțumită delegaților noștri, am plăcerea de a vă prezenta aceste *Recomandări IHRA privind Predarea și Învățarea despre Holocaust*, pentru a completa și a ocupa locul care le revine printre aceste resurse. Sunt încântată că acest volum este publicat în parteneriat cu UNESCO și am speranța că și alte organizații vor sprijini eforturile noastre privind promovarea acestora. Aceste Recomandări reprezintă o realizare deosebită a tuturor experților noștri și îi felicit pe toți și pe fiecare dintre ei în parte pentru expertiza și contribuția lor deosebită.

În Declarația de la Stockholm se afirmă că „Vom promova educația despre Holocaust în școlile și universitățile noastre, în comunitățile noastre și o vom încuraja în alte instituții”. Aceste *Recomandări privind Predarea și Învățarea despre Holocaust* ne aduc cu un pas mai aproape de onorarea acestui angajament.

CUPRINS

4	REZUMAT
6	INTRODUCERE
10	DE CE SĂ PREDĂM DESPRE HOLOCAUST?
14	CE SĂ PREDĂM DESPRE HOLOCAUST?
22	CUM SĂ PREDĂM DESPRE HOLOCAUST?
44	LISTA TERMENILOR CHEIE
48	DECLARAȚIA DE LA STOCKHOLM ȘI DEFINIȚII DE LUCRU IHRA
53	SURSE SUPLIMENTARE

1

DE CE SĂ PREDĂM DESPRE HOLOCAUST?

12 ARGUMENTE CHEIE PENTRU A PEDA DESPRE HOLOCAUST

2

CE SĂ PREDĂM DESPRE HOLOCAUST?

17 ARIA DE EXTINDERE ȘI SCARA HOLOCAUSTULUI
17 DE CE ȘI CUM S-A ÎNTÂMPLAT?
17 CONTEXTE ȘI EVOLUȚII
19 ÎNȚELEGEREA CONCEPTELOR

3

CUM SĂ PREDĂM DESPRE HOLOCAUST?

24 PRINCIPII GENERALE
27 ACTIVITĂȚI EDUCATIVE ȘI ABORDĂRI CUPRINZĂTOARE
32 GÂNDIRE CRITICĂ ȘI REFLECȚIE
36 SURSE ȘI RESURSE PENTRU A PEDA ȘI ÎNVĂȚA EFICIENT
41 CONECTAREA ISTORIEI CU PREZENTUL: HOLOCAUSTUL,
GENOCIDURILE ȘI ÎNCĂLCĂRILE DREPTURILOR OMULUI

REZUMAT

Holocaustul a reprezentat persecutarea sistematică și uciderea, organizată de stat, a evreilor, de către Germania nazistă și colaboratorii acesteia, între 1933 și 1945. Un genocid care s-a extins pe un întreg continent, care a distrus nu doar indivizi și familii, ci și comunități și culturi care s-au dezvoltat de-a lungul secolelor. Holocaustul a avut loc în contextul persecuțiilor și crimelor naziste, care au vizat multe grupuri adiționale. Sesiunile de lucru și activitățile ar trebui întotdeauna să-i ajute pe cei care învață să perceapă mai bine această distrugere fără precedent și să păstreze memoria indivizilor și a grupurilor persecutate și asasinat. Profesorii și elevii ar trebui încurajați să mediteze asupra întrebărilor de natură morală, politică și socială, pe care Holocaustul le ridică și asupra relevanței acestora la momentul actual.

Beneficiind de expertiza delegaților din peste 30 de țări membre, *Recomandările IHRA privind Predarea și Învățarea despre Holocaust* sunt menite să ofere o bază pentru cei care elaborează politici publice, practicieni și actori în domeniul educației, care îi va ajuta să:

1. Dezvolte cunoașterea despre Holocaust, asigurând acuratețe în ceea ce privește înțelegerea și cunoștințele individuale, precum și creșterea nivelului de conștientizare a posibilelor consecințe ale antisemitismului.
2. Creeze medii educaționale potrivite pentru a învăța despre Holocaust.
3. Promoveze gândirea critică și reflexivă cu privire la Holocaust, inclusiv abilitatea de a contracara negarea și distorsionarea Holocaustului.
4. Contribuie la educația privind drepturile omului și prevenirea genocidului.

DE CE SĂ PREDĂM DESPRE HOLOCAUST?

Pe lângă comunicarea către cei care învață a unor cunoștințe despre un eveniment care a constituit o provocare fundamentală la adresa valorilor umane, educația despre Holocaust le oferă elevilor oportunitatea de a înțelege unele mecanisme și procese care duc la genocid, precum și alegerile pe care oamenii le-au făcut pentru a grăbi, a accepta sau pentru a se opune procesului de persecutare și asasinare, recunoscând că aceste alegeri au fost, câteodată, făcute în condiții extreme.

Secțiunea privind „De ce să predăm despre Holocaust?” prezintă câteva dintre aceste rațiuni profunde. Actorii relevanți din domeniul educației le pot folosi pentru a crea cadrul necesar studierii acestui eveniment din trecut luând în considerare maniera în care acest eveniment modelează prezentul. Predarea și învățarea despre Holocaust oferă o șansă esențială pentru a inspira gândirea critică, conștientizarea socială și dezvoltarea personală.

CE SĂ PREDĂM DESPRE HOLOCAUST?

Recomandările au drept scop aprofundarea înțelegerii Holocaustului prin formularea unor întrebări cruciale privind contextul istoric al Holocaustului, scopul și dimensiunile sale, precum și de ce și cum s-a petrecut. Secțiunea prezintă o serie de întrebări critice pe care profesorii pot să le utilizeze pentru a crea un cadru pentru examinarea Holocaustului. Sunt sugerate patru întrebări esențiale:

- Care au fost condițiile istorice și etapele cheie ale acestui genocid?
- De ce și cum au participat sau au devenit complici oameni la aceste crime?
- Cum au răspuns evreii la persecuție și ucidere în masă?
- De ce și cum s-au opus unii oameni acestor crime?

Sunt oferite întrebări mai detaliate pentru a-i sprijini pe elevi să descopere, din mai multe perspective, cum și de ce a putut avea loc Holocaustul. Întrebările stimulează examinarea condițiilor și a comportamentelor înainte, în timpul și după cel de-al II-lea Război Mondial; încurajează studierea legăturilor dintre Holocaust și alte atrocități în masă, comise de către naziști și colaboratorii lor, cum ar fi genocidul împotriva comunităților roma și sinti; îi încurajează pe profesori să exploreze cine a fost responsabil și complice și ce anume a motivat comportamentul făptașilor, colaboratorilor, martorilor tăcuți și al salvatorilor; evidențiază marea varietate a răspunsurilor victimelor; sugerează, de asemenea, discutarea relevanței istoriei Holocaustului pentru chestiuni actuale precum politica față de refugiați, consecințele încălcării drepturilor omului, nu doar pentru indivizii în cauză, ci pentru societăți ca întreg și eforturile pentru prevenirea genocidului.

CUM SĂ PREDĂM DESPRE HOLOCAUST?

Profesorii ar trebui să fie, mai presus de toate, încrezători că despre Holocaust se poate preda eficient și cu succes, în condițiile unei pregătiri atente și utilizând materiale adecvate. Secțiunea „Cum să predăm despre Holocaust?” tratează posibilitățile și provocările predării și învățării despre Holocaust, prezentând abordări și metode practice de aplicat atât în mediul educațional formal, cât și în cel informal. Este accentuată importanța exactității și preciziei în ceea ce privește faptele istorice, comparațiile istorice și limbajul utilizat. Secțiunea încurajează utilizarea unor abordări centrate pe elev, care stimulează gândirea critică și reflecția. Se acordă atenție importanței selectării unor surse primare și secundare adecvate pentru cursanți, care să clarifice individualitatea și instituționalitatea actorilor istorici. Secțiunea tratează, de asemenea, importanța includerii unui context istoric nuanțat și a evitării comparațiilor scoase din contextul istoric corect atunci când se cercetează Holocaustul în cadrul altor domenii precum prevenirea genocidului și drepturile omului.

INTRODUCERE

“Noi ne luăm cu toții un angajament pentru încurajarea studiului Holocaustului în toate dimensiunile sale. Vom promova educația cu privire la Holocaust în școlile noastre și în universități, în comunitățile noastre și o vom încuraja în alte instituții”.

– Articolul 5 din Declarația de la Stockholm, 2000

RAȚIONAMENT ȘI JUSTIFICARE

Holocaustul a fost un eveniment hotărâtor în istoria mondială, care a depășit granițele geografice și a afectat toate segmentele societăților pe care le-a atins. După zeci de ani, societățile continuă să se lupte cu memoria și istoria Holocaustului, în modalități care se intersectează cu realitățile noastre contemporane. Educația cu privire la Holocaust reprezintă o ocazie fundamentală pentru a inspira gândirea critică, conștientizarea socială și dezvoltarea personală. Totuși, această temă vastă poate, de asemenea, ridica probleme profesorilor, ca urmare a naturii sale traumatice, a proporțiilor sale și a intersectării cu provocări ale dinamicii umane precum rasismul și antisemitismul.

Alianța Internațională pentru Memoria Holocaustului (IHRA) reunește guverne și experți din peste 30 de țări membre, [cu scopul de a consolida, dezvolta și promova educația, comemorarea și cercetarea despre Holocaust, în întreaga lume](#). IHRA se află într-o poziție unică în ceea ce privește oferirea unor recomandări cuprinzătoare privind predarea și învățarea despre Holocaust, pe baza expertizei internaționale a delegațiilor săi. Domeniul predării și învățării despre Holocaust s-a extins din punctul de vedere al profesionalizării, instituționalizării și globalizării. Membrii IHRA realizează noi descoperiri istorice și promovează un angajament sporit privind educația, comemorarea și cercetarea despre Holocaust.

Totuși, analiza privind cercetarea empirică efectuată de IHRA cu privire la [predarea și învățarea](#) despre Holocaust a dezvăluit o serie de aspecte îngrijorătoare. Au fost identificate mai multe obstacole în calea predării și învățării despre Holocaust, precum ar fi existența unor lacune semnificative privind cunoașterea și înțelegerea Holocaustului, răspândirea extinsă a miturilor și prejudecăților, precum și o tendință de a evita întrebările dificile privind istoriile naționale. În plus, statele au istorii și narațiuni legitime despre Holocaust care diferă, precum și formate educaționale, pedagogii și tradiții distincte, de care trebuie să se țină cont.

Pe baza experiențelor împărtășite și a părerilor experților, precum și a răspunsurilor practicienilor din țările membre IHRA, Recomandările actualizate, prezentate aici, oferă decidenților politici, practicienilor și profesorilor, un cadru pentru predarea și învățarea despre Holocaust. Aceste Recomandări nu sunt gândite drept obiective imediate, care trebuie să fie implementate și atinse integral, ci, mai degrabă, drept structuri și abordări, pornind de la care practicienii, profesorii și decidenții politici pot să lucreze împreună.

OBIECTIVELE RECOMANDĂRILOR

Reprezentând o actualizare a liniilor directoare inițiale pentru predarea despre Holocaust, aceste Recomandări revizuite contribuie la dialogul în desfășurare între membrii comunității academice, decidenții politici, practicienii și societate, cu privire la relevanța și importanța predării și învățării despre Holocaust în prezent. Recomandările sunt menite să ofere o bază pentru a sprijini decidenții politici, practicienii și profesorii să:

1. Își dezvolte cunoștințele despre Holocaust, asigurând acuratețe în ceea ce privește înțelegerea și cunoștințele individuale, precum și creșterea nivelului de conștientizare a posibilelor consecințe ale [antisemitismului](#).
2. Creeze medii educaționale potrivite pentru a învăța despre Holocaust.
3. Promoveze gândirea critică și reflexivă cu privire la Holocaust, inclusiv abilitatea de a contracara [negării și distorsionării Holocaustului](#).
4. Contribuie la educația privind drepturile omului și prevenirea genocidului.

DEFINIREA HOLOCAUSTULUI

Așa cum se arată în Secțiunea 3.1, educația relevantă cu privire la Holocaust implică folosirea consecventă și riguroasă a termenilor. Termenii „Holocaust” și „Shoah” se referă la un genocid specific din istoria secolului al XX-lea, și anume: la persecutarea și uciderea sistematică, organizată de stat, a evreilor, de către Germania nazistă și colaboratorii săi, între anii 1933 și 1945. Punctul culminant al persecuțiilor și asasinatelor a fost atins în timpul celui de-al II-lea Război Mondial. Acest genocid s-a petrecut în contextul în care persecuțiile și asasinatele naziste au vizat și alte grupuri, inclusiv genocidul romilor și sintii.

Predarea și învățarea despre Holocaust se concentrează asupra discriminării, persecutării, asasinării și genocidul evreilor, comise de regimul național-socialist și colaboratorii săi, și consideră, de asemenea, că înțelegerea crimelor naziste împotriva victimelor de origine non-evreiască este esențială pentru înțelegerea Holocaustului. Având în vedere că agresiunea și persecuția nazistă s-au extins dincolo de granițele Europei continentale, până în Africa de Nord, predarea despre Holocaust poate să includă și înțelegerea manierei în care a fost tratată comunitatea evreiască din Africa de Nord.

În general, Recomandările de față se aplică și predării și învățării despre genocidul împotriva romilor și sinti, chiar dacă acest studiu presupune cunoștințe specifice despre istoria acestei minorități, noțiuni de bază despre discriminarea împotriva romilor, precum și despre politica de persecutare și anihilare nazistă (o politică înrădăcinată în ideologia rasială). Este important să se înțeleagă că atitudinea de prejudecată și resentiment împotriva comunităților sinti și roma este profund înrădăcinată în istoria europeană și că genocidul comunităților sinti și roma a fost neglijat și negat după război, fiind recunoscut în mod oficial abia în anul 1982. Comitetul IHRA privind genocidul romilor își propune să crească gradul de conștientizare a genocidului romilor în perioada național-socialismului și să sporească angajamentul IHRA de a informa, educa, cerceta și comemora genocidul romilor (a se [vedea resurse suplimentare](#)).

PREDAREA

În general, predarea și învățarea despre Holocaust ar trebui să:

- Dezvolte înțelegerea nivelului fără precedent al distrugerilor.
- Păstreze memoria indivizilor și grupurilor specifice care au fost persecutate și asasinat.
- Încurajeze reflecția, atât a profesorilor cât și a elevilor, asupra chestiunilor morale, politice și spirituale pe care le ridică evenimentele Holocaustului și relevanța lor în prezent.

STRUCTURA

Recomandările sunt împărțite în următoarele secțiuni:

1. **Justificare și raționament:** [De ce predăm despre Holocaust?](#)
2. **Conținut:** [Ce predăm despre Holocaust?](#)
3. **Pedagogie:** [Cum predăm despre Holocaust?](#)
4. **Resurse suplimentare:** [Mai multe informații de la alte organizații](#) care oferă materiale pentru a preda și învăța despre Holocaust și [o listă de termeni cheie](#).

CINE POATE SĂ BENEFICIEZE DE ACESTE RECOMANDĂRI?

Recomandările sunt menite să vină în sprijinul decidenților politici din învățământ, conducătorilor școlilor, profesorilor și altor părți interesate în educație, atât în mediul educațional formal, cât și în cel informal. Deși profesioniștii joacă roluri diferite în mediile lor educaționale, toți pot beneficia de pe urma gândirii critice cu privire la „de ce, ce și cum” să predăm despre Holocaust.

Profesorii sunt sfătuiți să citească Secțiunile 1 și 2 înainte să planifice conținutul lecțiilor, iar pentru a lua decizii legate de abordările didactice să parcurgă Secțiunea 3. Profesorii ar putea găsi util să folosească Secțiunea 3 drept un instrument care să vină în sprijinul reflecției și al evaluării predării lor, după ce au oferit aceste lecții. Procedând astfel, Recomandările de față vor fi utile atât pentru profesorii experimentați, cât și pentru cei debutanți în privința predării și învățării despre Holocaust. Diagrama de mai jos reprezintă o machetă a acestui proces.

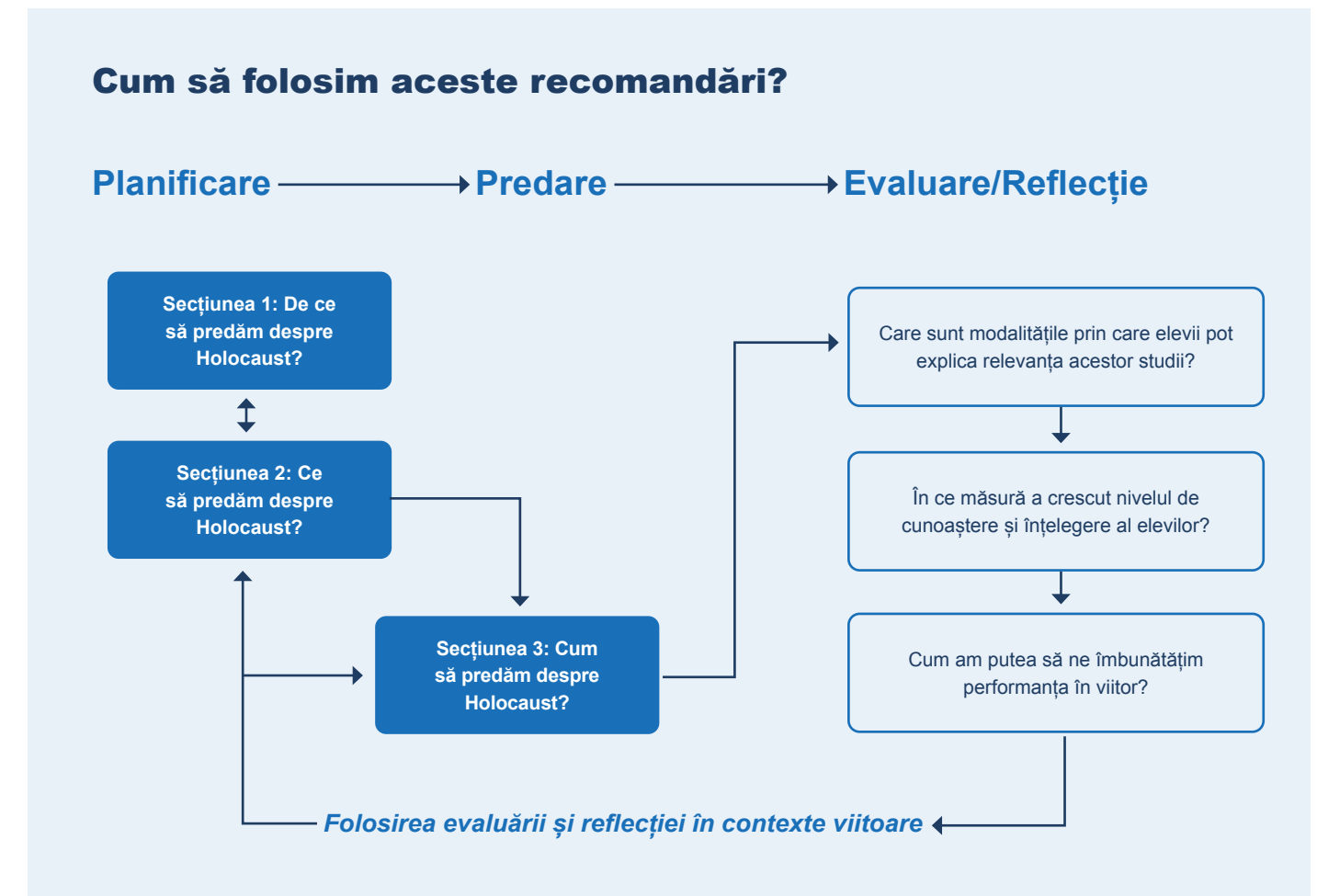

Figura 1. Cum să folosim aceste recomandări?

1

DE CE SĂ PREDĂM

DESPRE HOLOCAUST?

Este esențial să se ia în considerare cea mai bună modalitate de a face ca orice analiză a Holocaustului să fie semnificativă și relevantă pentru elevi în contextele lor naționale. Această secțiune caută să sprijine decidenții politici, conducerile școlilor, profesorii și alte părți interesate în învățământ, prin elaborarea unor raționamente pentru a preda și învăța despre Holocaust pe baza unor obiective comune care pot fi atinse prin analizarea Holocaustului. Acest aspect este de o importanță deosebită pentru țările membre IHRA, care s-au angajat să promoveze predarea și învățarea despre Holocaust în țările lor.

Educația despre Holocaust oferă o oportunitate majoră pentru a stimula gândirea critică, conștientizarea socială și dezvoltarea personală. Holocaustul, un eveniment hotărâtor al istoriei mondiale, s-a întins dincolo de granițele geografice, a afectat toate segmentele societăților și a avut loc în contextul celui de al II-lea Război Mondial. După zeci de ani, societățile continuă să se lupte atât cu memoria cât și cu istoria Holocaustului în contextul unor provocări contemporane precum sunt persistența antisemitismului și xenofobiei, genociduri în desfășurare în diverse puncte de pe glob, actuala criză a refugiaților și amenințările la adresa multor norme și valori democratice. Acest aspect este cu atât mai relevant cu cât asistăm la o proliferare a guvernelor autoritare, precum și a mișcărilor populiste și extremiste în cadrul democrațiilor (liberale).

Profesorii – indiferent dacă activează în structuri formale (precum școlile) sau informale (precum muzeele și alte entități asemănătoare) – pot interacționa cu elevii folosind abordări responsabile, bazate pe fapte istorice, dezvoltate de alte discipline. Deși Holocaustul a fost unic, din punct de vedere temporal și geografic, a fost un eveniment generat de oameni care ridică întrebări dificile despre responsabilitatea colectivă și individuală, semnificația cetățeniei active, precum și despre structurile și normele sociale care pot deveni periculoase pentru anumite grupuri și pentru societate în ansamblul său.

ARGUMENTE CHEIE PENTRU A PEDA DESPRE HOLOCAUST

- Holocaustul a fost o încercare fără precedent de asasinare a tuturor evreilor europeni și, astfel, de nimicire a culturii lor. A fost o provocare fundamentală la adresa temeliilor valorilor umane.
- Studiarea Holocaustului **subliniază faptul că genocidul este, mai degrabă, un proces care poate fi contracarat și chiar oprit, decât un eveniment spontan sau inevitabil.** Holocaustul a demonstrat cum o națiune poate utiliza structurile sale birocratice, procedurile și expertiza tehnică, pentru a implica mai multe segmente ale societății în implementarea unor politici care, în timp, au evoluat de la excludere și discriminare la genocid.
- Cercetarea istoriei Holocaustului **poate ilustra rolurile factorilor istorici, sociali, religioși, politici și economici în procesul de erodare și dezintegrare a valorilor democratice și a drepturilor omului.** Studiarea Holocaustului îi poate ajuta pe elevi să înțeleagă mecanismele și procesele care conduc la genocid, ceea ce, la rândul său, poate încuraja o reflecție cu privire la importanța statului de drept și a instituțiilor democratice. Astfel, elevii vor putea să recunoască circumstanțe care pot amenința sau eroda aceste structuri și să mediteze asupra propriului rol și responsabilității lor în apărarea acestor principii și în prevenirea unor încălcări ale drepturilor omului care ar putea escalada până la atrocități în masă.
- Educația despre Holocaust reprezintă **o oportunitate de a descoperi și analiza acțiunile și deciziile luate (sau care nu au fost luate) de un spectru larg de persoane în perioada prefigurării crizei.** Acest aspect trebuie să ne reamintească de faptul că deciziile au consecințe, indiferent de complexitatea situațiilor în contextul cărora sunt luate. Holocaustul a implicat o gamă largă de indivizi, instituții, organizații și agenții guvernamentale, la nivel local, național, regional și global. Analizarea și înțelegerea acțiunilor întreprinse sau nu, la diferite nivele, în timpul Holocaustului, ridică întrebări complicate cu privire la maniera în care indivizi și grupuri au reacționat la evenimentele Holocaustului. Fie că ne concentrăm atenția asupra calculelor politice ale statelor, fie că ne concentrăm asupra grijilor cotidiene ale indivizilor (incluzând, de exemplu, frica, presiunea semenilor, lăcomia sau indiferența), este clar că activități care păreau familiare sau obișnuite au dus la rezultate neobișnuite.
- Educația cu privire la Holocaust poate **să le ofere elevilor competențele necesare pentru a interpreta și evalua critic manifestările culturale și reprezentările acestui eveniment, reducând, astfel, riscul de a fi manipulați.** În multe țări, Holocaustul a devenit o temă sau motiv reflectat atât în cultura populară cât și în discursul politic, deseori prin reprezentare în media. Educația cu privire la Holocaust îi poate ajuta pe elevi să identifice distorsiunile și inexactitățile atunci când referirile la Holocaust sunt folosite retoric pentru a promova o agendă socială, politică sau morală.
- **Studiarea antisemitismului, în contextul ideologiei naziste, pune în lumină manifestările și ramificațiile prejudecăților, stereotipurilor, xenofobiei și ale rasismului.** Antisemitismul persistă, chiar și în urma Holocaustului, iar realitatea demonstrează că se află în creștere. Educația cu privire la Holocaust oferă un for pentru examinarea istoriei și evoluției antisemitismului – un factor esențial care a făcut Holocaustul posibil. Examinarea diferitelor instrumente folosite pentru a promova antisemitismul și ura, precum discursul periculos, propaganda, manipularea media și violența împotriva unui grup, poate ajuta elevii să înțeleagă mecanismele folosite pentru a diviza comunități.
- Educația despre Holocaust **poate sprijini elevii și pentru a comemora victimele Holocaustului, manifestare care a devenit parte a practicii culturale din multe țări.** În cadrul programelor lor școlare, elevii sunt deseori invitați să participe la zilele memoriale locale și internaționale și la evenimente comemorative. Comemorarea nu poate înlocui învățarea, dar studiarea Holocaustului este esențială pentru a ajuta elevii să-și structureze cunoașterea și înțelegerea necesară unei comemorări semnificative în prezent și pentru a menține această practică de ordin cultural în viitor. În același mod, comemorarea poate ajuta participanții să se implice emoțional în studiarea istoriei sensibile sau traumatizante, creând spațiu pentru reflecția filozofică, religioasă sau politică pe care programele academice se străduiesc să le integreze.

2

CE SĂ PREDĂM

DESPRE HOLOCAUST?

Educația cu privire la Holocaust variază în funcție de contextele naționale și locale. Pornind de la aceste contexte se vor stabili chestiunile care trebuie să fie explorate în mai mare profunzime și cele care vor fi abordate mai concis.

Timpul alocat predării despre Holocaust trebuie, totuși, să fie suficient pentru ca elevii să fie în măsură să răspundă, mai degrabă semnificativ decât superficial, la următoarele întrebări:

- Care au fost condițiile istorice și etapele cheie în derularea acestui genocid?
- De ce și cum au participat sau au devenit complici oameni la aceste crime?
- Cum au răspuns evreii la persecuție și ucidere în masă?
- De ce și cum s-au opus unii oameni acestor crime?

Problemele și întrebările evidențiate în această secțiune nu epuizează tema ci, mai degrabă, reprezintă un set de obiective principale de învățare și conținut. Trebuie avut în vedere că preocupările cu privire la Holocaust se vor schimba în timp, iar întrebări care nu par relevante în prezent pot deveni foarte importante în viitor. Ținând cont de acest aspect, profesorii sunt încurajați să le permită elevilor să exploreze problemele și întrebările care urmează.

Ce să predăm? Noțiunile istorice de bază

Prin Holocaust înțelegem persecutarea sistematică și uciderea, organizată de stat, a evreilor, de către Germania nazistă și colaboratorii acesteia, între 1933 și 1945. Un genocid care s-a extins pe un întreg continent, care a distrus nu doar indivizi și familii, ci și comunități și culturi care s-au dezvoltat de-a lungul secolelor.

*Care au fost etapele, momentele cruciale și deciziile cheie în derularea genocidului?
Cum și de ce au devenit făptași/participanți/complici oameni la aceste crime?
Cum au răspuns evreii la persecuție și uciderea în masă?*

<i>Precursori</i>	<i>Ascensiunea naziștilor</i>	<i>Al II-lea Război Mondial</i>	<i>Contextul postbelic: consecințele imediate</i>
<ul style="list-style-type: none"> – Anti-iudaismul european – Dezvoltarea antisemitismului și rasismului – Impactul Primului Război Mondial 	<ul style="list-style-type: none"> – Evreii în ideologia și propaganda nazistă – Răspunsul societății germane la adresa naziștilor, înainte și după preluarea puterii – Răspunsul comunității internaționale în fața guvernării și politicilor naziste 	<ul style="list-style-type: none"> – Impactul războiului asupra persecutării evreilor – Rezistență și salvare – Operațiunile de ucidere ale Einsatzgruppen – Momentul deciziei de a extermina evreimea europeană – Rolul lagărelor în cadrul „Soluției finale” – Impactul sfârșitului celui de al II-lea Război Mondial 	<ul style="list-style-type: none"> – Situația supraviețuitorilor după eliberare – Justiția de tranziție

Figura 2. Ce să predăm? Noțiunile istorice de bază

2.1 ARIA DE EXTINDERE ȘI SCARA HOLOCAUSTULUI

Elevii ar trebui să cunoască și să înțeleagă că Holocaustul a fost un genocid care s-a extins pe un întreg continent, care a distrus nu doar indivizi și familii, ci întregi comunități și culturi care s-au dezvoltat în Europa de-a lungul secolelor.

2.2 DE CE ȘI CUM S-A ÎNTÂMPLAT?

Elevilor ar trebui să le fie oferite oportunități de a explora de ce și cum s-a întâmplat Holocaustul, inclusiv:

- Care au fost etapele, momentele cruciale și deciziile cheie în derularea genocidului?
- Cum și de ce au participat/au făcut/au devenit complici oameni la aceste crime?
- Cum au răspuns evreii la persecuție și ucidere în masă?

2.3 CONTEXTE ȘI EVOLUȚII

Pentru a înțelege cum a fost posibil Holocaustul, trebuie să-l analizăm din mai multe perspective și în contextul unei varietăți de procese, pornind de la întrebările care urmează. Realizarea conexiunilor cu contextele naționale și locale, precum și analiza acestora, este esențială de la început și până la sfârșit.

2.3.1 Precursorii Holocaustului

- Ce a fost anti-iudaismul european și cum a fost asociat învățăturilor creștine?
- Cum s-au dezvoltat antisemitismul și gândirea rasistă în secolul al XIX-lea și cum au fost asociate ideologiilor naționaliste?
- Care a fost impactul Primului Război Mondial și al evoluțiilor politice în Europa, în perioada interbelică, asupra relațiilor dintre evrei și neevrei?

2.3.2 Ascensiunea naziștilor, viziunea lor globală, ideologia rasială și practica lor politică

- Cum și de ce i-au vizat naziștii pe evrei, și pe alții, prin propaganda și politicile lor?
- Cum a pregătit drumul spre Holocaust instaurarea dictaturii național-socialiste, în special abolirea drepturilor fundamentale și denaturarea statului de drept și cum a răspuns societatea germană la acest proces?
- Cum au vizat naziștii, în mod special, drepturile și proprietățile evreilor, în perioada de dinainte de război?
- Cum a răspuns comunitatea internațională la guvernarea și politicile naziste?

2.3.3 Desfășurarea și evoluția Holocaustului în contextul celui de al II-lea Război Mondial

- Cum au radicalizat naziștii persecutarea evreilor după ce Germania nazistă a declanșat cel de al II-lea Război Mondial și cum a fost influențată persecutarea evreilor de desfășurarea războiului?
- Cum și de ce au organizat naziștii exproprierea evreilor și cum a influențat acest lucru șansa acestora de a supraviețui?
- Care au fost diferitele tipuri de ghetouri și cum au fost folosite pentru a segrega, concentra și persecuta comunități?
- Cum au putut echipele mobile de ucidere (Einsatzgruppen) să omoare sute de mii de evrei în cursul a jumătate de an după invadarea germană a Uniunii Sovietice?
- În ce etapă au luat naziștii decizia de a încerca să ucidă toți evreii europeni?
- [Cum a pregătit terenul pentru omorârea sistematică a evreilor, uciderea în masă a persoanelor cu dizabilități?](#)
- Cum au folosit naziștii lagărele de exterminare și alte lagăre pentru a implementa preconizata „Soluție finală a chestiunii evreiești europene”?
- Care a fost influența colaborării sau rezistenței asupra persecuției, în țările aliate ale Germaniei și în țările ocupate?
- Care a fost rolul jucat de înfrângerea Germaniei și a aliaților săi în oprirea Holocaustului?

2.3.4 Perioada postbelică: Consecințele imediate

- Cu ce provocări s-au confruntat supraviețuitorii Holocaustului după eliberare? Cum s-a diferențiat situația supraviețuitorilor evrei de cea a neevreilor care au fost victime ale persecuțiilor și războiului?
- Ce elemente ale justiției de tranziție au fost asigurate după sfârșitul regimului nazist și încheierea războiului în Europa? În ce măsură au avut succes? Ce anume nu a fost obținut?

2.4 ÎNȚELEGEREA CONCEPTELOR

Elevii ar trebui să fie în măsură să facă diferența între diferitele atrocități în masă comise de naziști și colaboratorii lor, fiecare având propriile cauze și rezultate.

Întrebările luate în considerare ar putea include:

- Ce grupuri au devenit victime ale persecuției naziste și ale uciderii în masă, din ce motive și cu ce rezultate?
- Care este legătura dintre genocidul împotriva evreilor și celelalte atrocități comise de naziști și colaboratorii lor, inclusiv genocidul împotriva romilor și sinti?

2.4.1 Responsabilitatea

Pentru ca elevii să înceapă să înțeleagă cum a fost posibil Holocaustul și să aibă în vedere problemele pe care aceste aspecte le ridică pentru societatea contemporană, este necesar ca ei să realizeze că nu este suficient să limităm responsabilitatea pentru aceste crime la Hitler și naziști.

Întrebările luate în considerare ar putea include:

- Cine a fost responsabil și cine a fost complice și care au fost motivațiile lor? Care sunt diferențele între responsabilitate și complicitate?
- În acțiunile de ucidere au fost implicați, într-o proporție copleșitoare, bărbați, dar ce roluri de susținere au jucat femeile și ce răspundere le revine femeilor pentru aceste crime?
- Care au fost rolurile jucate de populațiile locale de non-evrei și evrei (inclusiv în privința salvării și colaborării)?
- Care au fost atitudinile adoptate de majoritatea populației din țările ocupate față de persecutarea și uciderea evreilor?

- Cine au fost indivizii și care au fost grupurile care și-au asumat riscul de a ajuta și salva evrei? Ce i-a motivat? Ce i-a împiedicat sau descurajat pe alții să facă la fel?
- Ce s-a știut despre persecutarea și asasinarea evreilor și când?
- Cum a răspuns comunitatea internațională la informațiile despre persecutarea și asasinarea evreilor?
- Ce s-a știut despre genocidul romilor și de ce nu i s-a acordat atenție dincolo de regiunea dominată de naziști?
- Ce au făcut aliații, țările neutre, bisericile și alții pentru a salva victime ale crimelor naziste? Ar fi putut face mai mult?

2.4.2 Comunitatea victimelor

Este foarte important ca Holocaustul să nu fie văzut doar din perspectiva surselor, acțiunilor și narațiunilor făptuitorilor. Evreii și celelalte victime vizate trebuie să fie prezentate pe scena istoriei ca indivizi și comunități, cu propriile lor contexte și istorii, și nu ca obiecte pasive ucise în masă. Astfel, educatorii trebuie să se asigure că elevii înțeleg că victimele făceau parte din comunități organizate și că acestea au răspuns la crimele în desfășurare cât de bine au putut, pe baza a ceea ce credeau despre lume și locul lor în lume și a informațiilor la care au avut acces la momentul respectiv. În acest context, ar putea fi utilă examinarea următoarelor aspecte:

Viața antebelică

- Cum trăiau evreii în țările lor de baștină și cum au fost afectate viețile lor de persecuțiile inițiate de naziști și aliații și colaboratorii acestora?

Răspunsuri și rezistență

- Cum i-au izolat naziștii pe evrei de restul societății? Cum au răspuns evreii la această izolare?
- Ce a caracterizat conducerea, educația, comunitatea, practica religioasă și cultura evreilor în timpul Holocaustului?
- În ce limite și cum puteau oferi rezistență evreii? În ce măsură au făcut acest lucru? Ce i-a constrâns sau încurajat să ia aceste decizii și acțiuni?
- Cât de diferit au fost afectați bărbații, femeile și copiii de persecuțiile naziste și cum au răspuns?

2.4.3 Relevanța Holocaustului pentru chestiuni contemporane

Elevilor trebuie să li se dea posibilitatea de a discuta despre relevanța experienței istorice a Holocaustului pentru lumea contemporană. Printre întrebările care ar trebui să fie abordate ar putea fi incluse următoarele:

- Cum poate studierea persecuției victimelor ideologiei naziste să ajute la înțelegerea impactului încălcării drepturilor omului asupra societăților contemporane? În mod concret, ce ne poate spune despre legăturile dintre stereotipuri, prejudecăți, căutarea de țapi ispășitori, discriminare, persecuție și genocid?
- Cum poate cunoașterea despre refugiații evrei înainte, în timpul și după Holocaust să fie relevantă pentru a înțelege criza contemporană a refugiaților?
- Ce poate să ne spună învățarea despre Holocaust despre procesul genocidului, semnalele de avertisment și posibilitățile de intervenție care pot sprijini eforturile contemporane de prevenire a genocidului?
- Există contexte în care folosirea imaginilor și discursului despre Holocaust este inutilă sau chiar problematică? Există reprezentări ale Holocaustului care sunt deosebit de problematice?

3

CUM SĂ PREDĂM

DESPRE HOLOCAUST?

Nu există o singură modalitate „corectă” de a preda sau o metodologie ideală potrivită pentru orice subiect și pentru toți educatorii și elevii lor. Totuși, aceste Recomandări se bazează pe experiențe practice și sunt menite să ajute profesorii și alți educatori în construirea propriilor lor scheme de lucru, luând în considerare nevoile individuale de învățare.

3.1 PRINCIPII GENERALE

3.1.1 Despre Holocaust se poate preda cu succes; nu vă fie teamă să abordați acest subiect

Unii educatori ezită să exploreze istoria Holocaustului din cauza dificultăților și sensibilităților pe care le percep în legătură cu predarea acestei teme. Unii educatori se întreabă cum anume pot transmite dimensiunea tragediei, imensitatea cifrelor implicate, adâncimea până la care se poate scufunda umanitatea. Unii se întreabă cum să-și abordeze elevii fără a-i traumatiza sau sunt îngrijorați de posibilele reacții față de subiect. În mod concret, educatorii vor să fie pregătiți pentru un spectru larg de comportamente și răspunsuri care pot fi determinate de intensitatea conținutului.

Elevi de vârste diferite pot fi inițiați în învățarea despre istoria Holocaustului atunci când metoda și conținutul sunt adaptate vârstei acestora. Concentrarea asupra unor povești individuale privind victime, fugă și salvare pot fi potrivite pentru publicul mai tânăr. Elevi de vârste mai mari pot să intre în contact cu materiale mai complexe și solicitante și să folosească mai multe surse primare potrivite. Selecția surselor și a manualelor școlare ar trebui făcută ținând cont de aceste recomandări, precum și de nevoile emoționale și circumstanțele particulare ale elevilor.

Per ansamblu, nu vă fie frică să abordați această temă. Deși poate părea descurajator, experiența a arătat că istoria Holocaustului poate fi predată elevilor cu succes și rezultate pozitive. Cercetați și folosiți un spectru larg de materiale descriind metode, bune practici și strategii pedagogice specifice care pot fi folosite pentru a ajuta la planificarea, proiectarea și predarea lecțiilor.

3.1.2 Fiți exact în folosirea limbajului potrivit și definiți termenul de Holocaust

- Precizia în folosirea limbajului potrivit atunci când se descriu termeni și activități poate ajuta elevii să evite generalizări care estompează diferențele și interpretările. De exemplu, termenul „lagăr” este folosit pentru a descrie un spectru larg de situri și locuri. Deși au murit oameni și s-au comis asasinat în multe lagăre înființate de nașiști și colaboratorii lor, nu toate lagărele au fost construite cu intenția de a fi folosite ca centre de execuție sau lagăre de exterminare. Lagăre diferite au funcționat în modalități diferite în perioade diferite și au inclus, de exemplu, lagăre de concentrare, lagăre de muncă forțată și lagăre de tranzit. Definițiile precise ajută la evitarea unor neînțelegeri prin oferirea specificității necesare.

- Folosirea unei definiții clare a termenului „Holocaust” (sau „Shoah”) poate reduce confuziile încă de la început. IHRA folosește termenul de „Holocaust” pentru a descrie persecuția și asasinarea sistematică și instituționalizată a evreilor, de către Germania nazistă și colaboratorii săi, între 1933 și 1945. Vârful persecuțiilor și a asasinatelor a fost atins în timpul celui de al II-lea Război Mondial. Unele organizații – inclusiv unele instituții cu autoritate în domeniu – folosesc termenul de „Holocaust” într-un sens foarte larg, incluzând toate victimele persecuțiilor naziste. Totuși, majoritatea istoricilor care acoperă perioada respectivă folosesc o definiție mai precisă care recunoaște că evreii au fost vizați de persecuții și asasinat sistematic de o manieră care face ca soarta lor să fi fost diferită de a altora, cu posibila excepție a romilor și sinti (grupuri victime ale căror copii și bătrâni au fost vizați, la rândul lor, de anihilare). Fiți atenți la manierele diferite în care diversele surse înțeleg și folosesc acest termen. Asigurați-vă că folosiți termenii de o manieră exactă și consecventă.
- Explicați că, pentru multe persoane, termenul de „Holocaust” este problematic. Fiind compus din două cuvinte grecești, cuvântul „Holocaust” sugerează oferirea unui sacrificiu prin ardere. Termenul poate fi interpretat, de o manieră greșită, ca prezentând asasinarea în masă a evreilor mai degrabă ca fiind o formă de martiriu decât ca rezultatul unui genocid. Din acest motiv, mulți preferă folosirea cuvântului ebraic „Shoah”, care înseamnă „catastrofă”.
- Oferiți elevilor posibilitatea de a discuta în mod critic despre terminologie. Explicați, de exemplu, că termeni precum „Soluția Finală” și „Problema Evreiască” au fost eufemisme create de făptași, la momentul istoric respectiv, pentru a-și articula propria viziune despre lume și că nu este vorba despre limbaj neutru folosit pentru a descrie imparțial evenimente din trecut. În mod asemănător, termene precum „gheto” trebuie să fie analizate pentru a evidenția semnificația diferită pentru nașiști, în comparație cu folosirea cuvântului respectiv înainte și după nașiști.
- Educatorii sunt încurajați să ia în considerare manierele în care, în societate și cultură, se face referire la Holocaust, deoarece aceste noțiuni societale pot influența interpretările elevilor. Cultura și discursul popular pot perpetua mituri și concepții greșite despre istorie. Modelarea coerentă, acuratețea și precizia limbajului pot ajuta la dezvăluirea unor noțiuni preconceptuate.

3.1.3 Oferiți o abordare extinsă acestui subiect și contextualizați istoria

Holocaustul include o serie de evenimente conectate între ele, transfrontaliere, care s-au derulat în timp, în contextul războiului. Astfel, aceste evenimente continuă să facă parte din multe și diferite istorii europene și globale și procese istorice. Elevii trebuie să fie în măsură să înțeleagă că Holocaustul a fost implementat diferit de la o țară la alta. Totodată, mai mulți factori din istoria europeană și mondială au făcut posibil, pe termen scurt, mediu și lung, genocidul. Creați oportunități de a le evidenția prin luarea în considerare a unor contexte mai extinse, în cadrul cărora s-au întâmplat evenimentele Holocaustului.

Aceste dimensiuni au fost cercetate pe larg de către savanți. Atunci când proiectați schemele de lucru și planificați lecțiile individuale, verificați și folosiți cercetări academice recente de referință, care cuprind diferite aspecte ale genocidului și evoluției acestuia.

3.2 ACTIVITĂȚI EDUCATIVE ȘI ABORDĂRI CUPRINZĂTOARE

3.2.1 Creați un mediu educațional pozitiv, cu o pedagogie activă și o abordare centrată pe elev

Încercați să creați un mediu educațional deschis și sigur, unde elevilor li se oferă spațiu și timp pentru a reflecta și în care sunt încurajați să pună întrebări, să discute despre gândurile și fricile lor, precum și să-și împărtășească ideile, opiniile și preocupările.

Holocaustul pune sub semnul întrebării multe dintre percepțiile pe care tinerii le-ar putea avea despre natura societății, progresului, civilizației și comportamentului uman. Elevii ar putea avea reacții defensive, sentimente negative sau o lipsă de interes pentru a aprofunda istoria perioadei naziste sau a Holocaustului. De asemenea, viziunile și atitudinile alternative ar putea deveni parte a reacțiilor lor. Un mediu educațional pozitiv și de încredere este important pentru ca astfel de chestiuni să fie abordate și discutate deschis.

Elevii își dezvoltă înțelegerea despre lume în principal prin propriile lor descoperiri și comunicare cu alții și nu printr-o simplă transmitere de cunoștințe de la educatori la elevi. Adoptați o abordare centrată pe elevi, în care rolul educatorului este mai degrabă cel de a facilita descoperirea și nu unul limitat la a împărtăși cunoștințe, unul în care rolul educatorului este cel de a-și încuraja elevii să joace un rol activ în propriul lor proces de învățare.

3.2.2 Fiți receptiv la contextul, emoțiile și preocupările elevilor

Clasele de elevi sunt rareori omogene din punct de vedere religios, cultural, social sau al originii etnice. Fiecare elev are caracter, prejudecăți, emoții personale și preocupări proprii. Totodată, dezbaterile publice și chestiunile politice actuale vor influența maniera în care elevii vor aborda acest subiect. Natura diversă a fiecărei clase de elevi și a dezbaterilor publice în desfășurare oferă posibilități multiple de a face Holocaustul relevant pentru elevi și de a-i implica în abordarea subiectului.

Fiți atent la sentimentele și opiniile elevilor, în special la cele cu privire la temele care îi preocupă cu adevărat. Creați ocazii pentru a discuta deschis despre aceste chestiuni. Fiți pregătit pentru a analiza alte narațiuni despre genocid, rasism, sclavie, persecuție sau colonialism din lumea modernă. Aveți grijă să faceți distincțiile cuvenite între diversele cazuri, inclusiv în privința cauzelor și specificului fiecăruia. Discutați despre diferența dintre a „compara” și a „echivala”.

Unii elevi, care consideră că suferințele și persecuțiile istorice sau contemporane ale unor grupuri cu care se identifică nu au fost abordate, s-ar putea să aibă rezerve la a învăța despre persecuția și asasinarea altora. Asigurați-vă că elevii au oportunitatea de a învăța despre alte subiecte asemănătoare, în contexte educaționale diferite și asigurați-vă că acest demers nu se va transforma într-un exercițiu de relativizare a suferințelor (vezi 3.5.2).

3.2.3 Gândiți-vă la scop și argumente atunci când selectați materialele scrise și vizuale – în special a celor grafice.

Imaginile și textele trebuie să fie selectate cu grijă pentru a genera rezultatele educaționale dorite. Respectul pentru victimele Holocaustului și elevii, în context educațional, presupune o abordare și o gândire atentă cu privire la ceea ce poate constitui un material potrivit. Folosirea de imagini grafice cu intenția de a șoca sau îngrozi este echivalentă cu degradarea victimelor și poate întări prejudecățile despre evrei ca victime. Imaginile pot fi, de asemenea, nepotrivite pentru sensibilitatea elevilor din sală față de trauma și decența umană. Holocaustul poate fi predat de o manieră eficientă fără a utiliza fotografii explicite sau imagini filmate.

Ca și în cazul terminologiei folosite (vezi 3.1.2), asigurați-vă că cunoașteți sursele materialelor selectate. Făptașii au generat numeroase fotografii, filme și documente care pot fi resurse educaționale utile, cu condiția explicării clare a contextului. Educatorii trebuie să-și verifice mereu sursele folosite și să se întrebe cu privire la rezultatele educaționale facilitate de folosirea unor materiale anume.

3.2.4 Individualizați istoria prin transformarea statisticilor în istorii personale

Oferiți elevilor posibilități de a-i vedea pe cei persecutați de naziști ca pe niște persoane. Educatorii pot găsi metode de a face ca scara Holocaustului și numerele implicate să fie inteligibile și reale pentru elevii lor. Multe persoane vor avea dificultăți în a se raporta la tragedia Holocaustului dacă acesta este prezentat doar în termeni statistici. Referirile repetate la „șase milioane” riscă să includă comunități și indivizi într-o masă amorfă, iar încercările de a imagina dimensiunea numerelor pot duce la o depersonalizare și dezumanizare adițională.

În schimb, folosiți, oriunde este posibil, studii de caz, mărturii ale supraviețuitorilor, scrisori și jurnale din perioada respectivă pentru a arăta experiențe umane. Elevii trebuie să fie în măsură să ofere exemple despre faptul că fiecare „statistică” a fost o persoană reală, cu o viață proprie înainte de Holocaust, care a avut familie, prieteni și o comunitate. Subliniați în permanență demnitatea și umanitatea victimelor.

3.2.5 Creați, mai degrabă, o oportunitate de a examina caracterul complicat al rolurilor jucate de persoane, decât să întăriți stereotipurile

Concentrarea asupra poveștilor despre persoane, dileme morale întâmpinate și alegeri făcute, poate face ca istoria Holocaustului să fie mai actuală și interesantă pentru elevii, precum și mai relevantă pentru viața lor de astăzi.

Oferiți surse istorice care permit elevilor să descopere factorii complecși care au influențat acțiunile umane. Arătați cum persoane reale au făcut alegeri care au contribuit la evenimentele care au avut loc, prin discutarea faptului că acțiunile persoanelor au fost influențate de un

spectru larg de elemente precum structurile societale, economia, ideologia, convingerile personale și factorii motivaționali. Termeni precum „făptaș”, „spectator tăcut”, „victimă” și „salvator” au fost dezvoltate în timp, în studii despre Holocaust, pentru a clasifica și analiza anumite tipare comportamentale ale actorilor istorici. Asigurați-vă că elevii înțeleg că aceste categorii sunt mai degrabă impuse asupra trecutului decât derivate direct din acesta. Comportamentul uman este, în mod obișnuit, fluid și plin de suprapuneri. Astfel, o persoană descrisă ca fiind un „spectator tăcut” într-un context, ar fi putut fi un „făptaș” într-o altă situație sau chiar o „victimă” în alt caz.

Aveți grijă să evitați consolidarea unor stereotipuri care sugerează că toți salvatorii au fost eroici, buni și amabili, toți spectatorii tăcuți au fost apatici și toți făptașii au fost sadici. Subliniați, mai presus de toate, că „victimele” nu erau neputincioase ci au răspuns la situații dificile și stresante prin modalități condiționate de vârstă, trecut și context. O atenție specială trebuie acordată evitării unor generalizări simpliste despre „caracterul național” și contracarării acestora dacă apar.

3.2.6 Nu încercați să diminueți responsabilitatea făptașilor prin înfățișarea lor ca „monștri inumani”

Motivațiile făptașilor trebuie să fie analizate în profunzime. Elevii pot folosi surse primare, studii de caz și biografii individuale pentru a cântări importanța relativă a factorilor care au determinat comportamentul lor. Structurile societale, economia, ideologia, prejudecățile, propaganda, xenofobia, dezumanizarea, presiunea semenilor, psihopatologia criminală și factori motivaționali precum frica, puterea sau lăcomia au jucat un rol în alegerile făcute de indivizi care au participat sau au devenit complici ai Holocaustului. Intenția nu este de a justifica aceste comportamente ci de a înțelege cum ființe umane au ajuns să facă ceea ce au făcut. A înțelege nu înseamnă a scuza.

Holocaustul a fost un eveniment uman cu cauze umane. Chiar dacă făptașii au comis acte inumane, majoritatea lor nu au fost psihopați sadici, iar etichetarea lor ca „diabolici” nu explică suficient Holocaustul. În schimb, educatorii trebuie să încerce să-i ajute pe elevii să pună o întrebare mai diferită și provocatoare în același timp. Cum a fost omenesc posibil ca indivizi obișnuiți care au comis acte de cruzime și asasinate împotriva altora, inclusiv femei și copii, să fi putut fi, în același timp, părinți și soți iubitori, soții și mame devotate?

3.2.7 Manifestați precauție atunci când folosiți simulări sau jocuri de rol

Aveți grijă cu simulările, scrierile creative sau jocurile de rol care încurajează elevii să-și imagineze că au fost implicați direct în Holocaust. Încercările de a se „asocia/identifica” pot duce la echivalențe false sau trivializare pe măsură de elevii caută să găsească comparații cu propriile lor vieți. Unii tineri s-ar putea identifica excesiv cu evenimentele Holocaustului și să fie atrași de puterea și chiar „farmecul” naziștilor. Unii ar putea dezvolta o fascinație morbidă față de suferințele victimelor. Elevii care au trecut prin propriile experiențe traumatice sau au astfel de povești în familie pot experimenta un stres intens pe măsură ce se reconectează cu episoadele respective prin explorarea istoriei.

Luăți în considerare implementarea unor activități care folosesc „poziții de observator”, care reflectă mai corect poziția noastră față de trecut. De exemplu, elevii pot fi solicitați să-și asume rolul cuiva dintr-o țară neutră, răspunzând la aceste evenimente, și anume, ar putea fi un jurnalist scriind un articol pentru ziarul său cu privire la persecutarea evreilor, un cetățean interesat care îi scrie reprezentantului său politic sau un activist încercând să mobilizeze opinia publică. Astfel de activități pot constitui instrumente motivaționale eficiente pentru învățare și pot evidenția acțiunile posibile pe care elevii le-ar putea întreprinde cu privire la evenimente contemporane de interes pentru ei. Educatorii pot genera empatie autentică prin intermediul unor povești personale, studii de caz și mărturisiri ale supraviețuitorilor.

Asigurați-vă de implicarea elevilor în sesiuni de descriere și evaluare după orice joc de rol, simulare sau exercițiu de imaginație. Este esențial să se înțeleagă maniera în care elevii au răspuns sau au procesat astfel de materiale.

3.2.8 Încurajați studierea istoriei și memoriei locale, regionale, naționale și mondiale

În țări în care au avut loc evenimente ale Holocaustului, puneți accentul pe acele evenimente specifice, în contextul istoriei naționale a perioadei respective, fără a ignora dimensiunea europeană a Holocaustului. Această investigație ar putea include experiențe ale victimelor, salvatorilor, făptașilor, colaboratorilor, ale celor care au opus rezistență și ale spectatorilor tăcuți. Profesorii trebuie să încurajeze și să faciliteze reexaminarea unor narațiuni „naționale” comune pentru perioada respectivă.

3.2.9 O abordare interdisciplinară poate lărgi înțelegerea despre Holocaust

Evenimentele Holocaustului evidențiază extreme ale comportamentului uman în multe domenii ale experienței umane. Drept urmare, tema este relevantă pentru profesorii multor discipline. O abordare interdisciplinară poate lărgi înțelegerea despre Holocaust a elevilor, prin apelarea la diferite zone de expertiză, abordarea Holocaustului din perspective multiple și valorificarea ideilor și cunoștințelor dobândite în multiple domenii de studiu.

Învățarea despre Holocaust, prin istorie, evocă emoții puternice pe care elevii le pot exprima creativ și cu imaginație cu ajutorul poeziei, artei și muzicii. Holocaustul ridică importante întrebări morale, teologice și etice, pe care elevii le pot analiza în orele lor de religie, cetățenie sau educație civică. Proiectele și programele educaționale, naționale și internaționale, care oferă elevilor posibilitatea de a studia împreună cu elevi din alte regiuni ale țării sau din alte țări, pot contribui la o mai bună înțelegere a versiunilor locale, regionale și mondiale ale istoriei Holocaustului.

Aceasta presupune dialog și cooperare între profesorii mai multor discipline și, poate, din mai multe localități, pentru a proiecta obiective educaționale gestionabile și activități complementare, cu un calendar de activități care asigură dezvoltarea logică a cunoașterii și înțelegerii. Platformele digitale de învățământ și instrumentele de comunicații pot sprijini activitățile de învățământ ale elevilor în domenii și localități diferite.

3.3 GÂNDIRE CRITICĂ ȘI REFLECȚIE

3.3.1 Arătați că Holocaustul nu a fost inevitabil

Faptul că un eveniment istoric a avut loc și a fost documentat nu înseamnă că trebuia obligatoriu să se întâmple. Holocaustul a avut loc pentru că indivizi, grupuri și națiuni au luat decizii de a acționa sau de a nu acționa. Concentrându-ne asupra acestor decizii putem înțelege mai bine istoria și natura umană și ajută elevii să gândească critic asupra subiectului.

3.3.2 Discutați despre complexitatea istoriei

Reamintiți elevilor că evenimente complexe precum Holocaustul generează deseori mai multe întrebări decât răspunsuri simple. Dorința de a „învăța lecțiile” Holocaustului riscă să ducă la o simplificare directă a concluziilor despre bine și rău – Holocaustul a avut loc pentru că persoane au eșuat în a lua deciziile corecte din punct de vedere moral – și duce la o înțelegere superficială a istoriei. Analizarea Holocaustului generează, mai degrabă, întrebări despre natura alegerilor individuale, „problema răului” și modalitățile în care persoane s-au împăcat sau nu cu trecutul.

Oferiți elevilor oportunitatea de a studia și analiza în profunzime Holocaustul, inclusiv întrebările subliniate în secțiunea „Ce să predăm?” care se referă la dilemele victimelor, salvatorilor, prigonitorilor și spectatorilor tăcuți.

Totodată, discutați cu elevii despre natura efemeră a „răspunsurilor” istorice, datorită, de exemplu, apariției unor surse noi sau pierderii unor surse materiale. Încurajați elevii să privească activitatea lor referitoare la Holocaust ca fiind una care îi conduce spre o înțelegere mai degrabă provizorie decât spre un răspuns definitiv.

În final, chiar dacă educația și comemorarea trebuie să rămână distincte, practicile comemorative pot fi o modalitate utilă de a aborda nevoile emoționale ale elevilor, după ce au parcurs un curs solicitant.

3.3.3 Ajutați elevii să-și dezvolte conștiința istorică prin studierea interpretărilor și comemorarea Holocaustului

- **Încurajați-vă elevii să analizeze critic interpretări diferite ale Holocaustului**

Învățarea în clasă și înțelegerea noastră despre trecut este întotdeauna influențată de contexte culturale mai largi. Reprezentările academice sau populare ale Holocaustului, prin filme artistice, mass media, documentare, artă, teatru, nuvele, memoriale și muzee, dau formă memoriei colective. Fiecare interpretare sau reprezentare este influențată de circumstanțele în care a fost produsă și poate spune despre timpul și locul în care a fost produsă tot atâtea pe cât spune despre evenimentele pe care le descrie.

Oferiți-le elevilor posibilitatea de a analiza cum și de ce sunt produse astfel de interpretări și reprezentări ale trecutului, selecția dovezilor pe care se bazează și intențiile celor care le-au produs. Ajutați elevii să înțeleagă că, deși există zone legitime ale dezbaterii istorice, nu toate interpretările sunt la fel de valabile.

- **Invitați elevii să participe și să reflecteze asupra tradițiilor locale și naționale de comemorare și amintire**

Evenimente precum Zilele de Comemorare a Holocaustului oferă oportunități pentru derularea unor proiecte cu participarea mai multor generații, încurajează discuții între membri de familie cu privire la chestiuni contemporane conexe și facilitează alte modalități de învățare comună.

Pe lângă faptul că permite mutarea procesului de învățare despre Holocaust din sălile de clase în comunitatea extinsă, astfel de ocazii pot fi, la rândul lor, subiect de analiză și învățare. Elevii pot fi solicitați să analizeze maniera în care influențele culturale definesc memoria și memorialele, maniera în care comunitatea locală alege să mediteze asupra propriului trecut, maniera în care diferite grupuri selecționează din istorie elementele pe care le folosesc pentru a-și construi propriile narațiuni, dacă propria țară abordează aspectele dificile ale propriei istorii naționale, precum și cu privire la maniera în care comemorările locale se deosebesc de cele din alte țări.

- **Oferiți posibilitatea de a reflecta asupra rolului istoriei în constituirea semnificației și identității în prezent.**

„Conștiința istorică” recunoaște că fiecare narațiune despre evenimente din trecut este determinată de contextul în care narațiunea respectivă este produsă. „Conștiința istorică” recunoaște că maniera în care înțelegem trecutul are semnificație pentru indivizi și grupuri în prezent și că determină așteptările cu privire la viitor.

„Memoria colectivă” este maniera în care un grup de persoane își aduce aminte de o experiență istorică, reflectând deseori valorile societății respective, și transferă acea memorie de la o generație la alta. O „memorie colectivă” se întruchipează, de exemplu, în zile publice de comemorare, muzee și memoriale, precum și în alte tipuri de narațiuni naționale consacrate. Permiteți-le elevilor să examineze modalitățile prin care fac parte dintr-o „memorie colectivă”, datorită instituțiilor publice și legăturilor sociale precum școala, media și familia.

Pe măsură ce elevii întâlnesc diferite narațiuni istorice despre Holocaust, încurajați să pună întrebări precum:

1. De ce diferă aspecte cheie ale acestor narațiuni?
2. Ce elemente sunt prezente și absente în diferite narațiuni despre Holocaust?
3. Care ar putea fi motivul pentru diferențele între ceea ce se accentuează în diferite narațiuni?

Recunoașterea modului în care înțelegerea noastră cu privire la trecut este influențată de contexte și identități culturale, politice și vremelnice contemporane, poate oferi elevilor posibilitatea de a-și dezvolta propria „conștiință istorică”.

3.3.4 Înfățișați poporul evreu în termeni care depășesc Holocaustul

Poporul evreu are o istorie lungă și o moștenire culturală bogată. Asigurați-vă că experiența evreilor în timpul Holocaustului este plasată în context istoric, prezentând viața de dinainte și de după Holocaust. Oferiți-le elevilor posibilitatea de a aprecia că evreii sunt mai mult decât victime dezumanizate și înjosite ale naziștilor (vezi 2.4.2). Asigurați-vă că elevii înțeleg pierderile enorme pentru cultura contemporană mondială rezultate din distrugerea unor comunități evreiești bogate și vibrante în Europa.

3.3.5 Evitați legitimarea distorsionării și negării trecutului

Negarea directă a Holocaustului poate fi rară, dar distorsionarea este un fenomen mai răspândit. Atât distorsionarea cât și negarea subminează gândirea critică prin ignorarea și disprețuirea evidenței istorice și a înțelegerii istoriei pe bază de fapte.

Negarea Holocaustului – definită de IHRA ca fiind un „discurs sau element de propagandă care neagă realitatea istorică și dimensiunea exterminării evreilor” – este deseori motivată ideologic și face parte dintr-o teorie conspiraționistă care este parte integrantă a antisemitismului modern. Elementul conspiraționist din negarea Holocaustului este definit de alegația conform căreia evreii exagerează sau chiar fabrică Holocaustul, ca eveniment istoric, pentru a dobândi avantaje financiare, influență sau putere. Negaționiștii caută să genereze dubii prin distorsionarea deliberată și falsificarea dovezilor istorice. Fiți atenți să nu legitimați involuntar negaționiștii prin angajarea în dezbateri false. Trebuie avut grijă să nu se ofere o platformă pentru negaționiști motivați ideologic. Nu tratați negarea Holocaustului ca fiind un raționament istoric legitim și nu încercați să demonstrați falsitatea poziției negaționiștilor prin dezbateri istorice normale sau raționamente logice.

La fel ca multe alte teorii conspiraționiste, negarea Holocaustului poate genera interes și curiozitate printre elevi din cauză că aceste teorii contrazic poziții reale consacrate și acceptate pe scară largă, percepute a fi susținute de cei aflați la putere. În acest caz, întrebările critice despre Holocaust nu se bazează neapărat pe convingeri ideologice ci pot fi motivate de o dorință de a provoca poziții consacrate și a testa reacții ale profesorilor și ale altor autorități. În acest caz, încercați să determinați motivația comentariilor care tind spre negaționism, fie printr-o discuție în sala de clasă fie printr-o conversație privată. Să întrebi despre motivele pentru care aceste abordări sunt importante pentru elevi poate fi un punct de plecare foarte util pentru astfel de discuții.

Distorsionarea Holocaustului – „eforturi intenționate de a scuza sau minimaliza impactul Holocaustului sau a elementelor sale principale” – poate fi motivată de numeroși factori. Aceasta include, printre altele, minimalizarea impactului Holocaustului și acoperirea responsabilității Germaniei naziste pentru Holocaust prin învinovățirea altor națiuni sau grupuri. Această logică se aplică și în cazul negării și distorsionării genocidului romilor și sinti, care prezintă deseori grupul victimă ca pe un element criminal care și-a meritat persecuția.

Distorsionarea poate fi contracarată cu ajutorul referirilor la fapte istorice pe baza dovezilor istorice oferite de surse primare și literatura științifică. Înțelegerea și interesul față de sursele informațiilor false primite de elevi și a motivațiilor care îi determină să le folosească pot ajuta profesorii să dezvolte o reacție corespunzătoare și modalități strategice eficiente de a gestiona în sala de clasă incidente asociate distorsionării.

Analizarea profundă a distorsionării și negării Holocaustului poate și trebuie să fie tratată separat de istoria Holocaustului. Poate fi relevantă pentru un curs distinct cu privire la maniera în care formele de antisemitism au evoluat în timp sau pentru un proiect de analiză media care explorează manipularea, inducerea în eroare și distorsiunea folosită de grupuri cu scopuri politice, sociale sau economice. [Definiția de lucru IHRA a negării și distorsionării Holocaustului](#) poate fi folosită împreună cu definițiile din această secțiune și glosarul din finalul acestui document.

3.4 SURSE ȘI RESURSE PENTRU A PEDA ȘI ÎNVĂȚA EFICIENT

3.4.1 Oferiți elevilor acces la surse primare

Oferiți elevilor șansa de a analiza critic sursele materiale originale și de a înțelege că analiza, interpretarea și evaluarea trebuie să se bazeze pe o citire riguroasă a faptelor istorice.

Făptașii, victimele, salvatorii și spectatorii tăcuți se dezvăluie în scrisorile, jurnalele, ziarele, discursurile, lucrările de artă, ordinele și documentele oficiale din perioada respectivă. Sursa materială primară este esențială pentru orice analiză semnificativă a motivațiilor, gândurilor, sentimentelor și acțiunilor unor oameni în trecut, precum și pentru orice încercare serioasă de a înțelege de ce oamenii au luat deciziile pe care le-au luat sau de ce evenimentele s-au întâmplat așa cum s-au întâmplat.

3.4.2 Folosiți declarațiile martorilor pentru a crea o legătură specială cu trecutul

Pe lângă învățarea despre istorie, includerea unor analize ale relațiilor directe ale unor martori îi ajută pe elevi să înțeleagă modul în care evenimentele influențează individul. Reamintirea unor evenimente, dintr-o perspectivă personală, oferă oportunitatea de a diferenția între fapte și reflecții și, de asemenea, oferă elevilor oportunitatea de a reflecta asupra naturii memoriei.

Unele țări încă au supraviețuitori ai Holocaustului care trăiesc în comunitățile lor. Dacă este posibil, contactați un supraviețuitor sau o supraviețuitoare și invitați-l sau invitați-o să vorbească. Aceasta oferă o experiență educațională specială. Alți indivizi care au fost implicați nemijlocit în Holocaust sau au fost martori oculari ai evenimentelor (salvatori, eliberatori și alții) au, la rândul lor, mărturii puternice de oferit. A fi în prezența cuiva care a trăit nemijlocit evenimentele istorice poate oferi un grad de înțelegere a istoriei care nu este întotdeauna atins prin alte surse.

Când invitați un supraviețuitor sau martor în mediul educațional, acordați atenție pregătirilor înainte, în timpul și după întâlnire, pentru a maximiza potențialul elevilor de a avea un dialog pozitiv cu oaspetele. Asigurați-vă că elevii dispun de cunoștințe solide despre evenimentele istorice cu ajutorul unor surse primare și secundare adiționale. Amintiți-vă că întâlnirea cu martori este o modalitate de a transmite cunoștințe istorice. Luați în considerare studierea prealabilă a poveștii de viață a persoanei pentru a vă asigura că există suficient context pentru un dialog respectuos și receptiv. Ajutați elevii să înțeleagă că, deși a trecut mult timp de la evenimentele respective, pentru vorbitor poate fi în continuare dureros să relateze experiențe personale de o asemenea intensitate. Încurajați-i pe cei care îl întâlnesc pe supraviețuitor să nu întrebe doar despre ceea ce i s-a întâmplat în timpul Holocaustului ci și despre viața înainte și după Holocaust, astfel încât să poată să înțeleagă mai bine persoana ca întreg și maniera în care supraviețuitorul a încercat să trăiască cu experiențele sale.

Pe măsură ce scade numărul de supraviețuitori și martori capabili să-și spună poveștile lor unor audiențe mai largi, mărturiile filmate oferă o alternativă solidă. Datorită caracterului complex al mărturiei filmate, ca sursă, trebuie să pregătiți lecții în care mărturiile sunt folosite de o manieră interpretativă pentru a facilita înțelegerea și nu ca o simplă ilustrare a unor evenimente istorice. În loc să folosiți mărturiile complete, folosiți pasaje ale mărturiilor (clipuri), alese cu grijă pentru a atinge obiectivele pedagogice ale lecției. Acordați o atenție specială alegerii unor clipuri care au mai multe straturi de semnificații profunde, astfel încât elevii să poată analiza mărturiile atât din punct de vedere cognitiv cât și din punct de vedere afectiv. Oferiți întotdeauna contextul istoric și contextul interviului.

Un punct de examinare poate include diferența de timp dintre experiența istorică și înregistrarea mărturiei. Elevii pot reflecta cu privire la maniera în care înregistrarea testimonială este afectată de poziția interviului, prin procese de istoricizare și memorie colectivă, precum și prin circumstanțele în schimbare ale persoanei care depune mărturie. Documentul IHRA [„Predarea despre Holocaust fără supraviețuitori”](#) are recomandări mai detaliate.

3.4.3 Fiți conștient de potențialul și limitările tuturor materialelor educaționale

Evaluați acuratețea istorică a tuturor materialelor educaționale și contextualizați toate dovezile. Includeți povești personale, oriunde este posibil, cu legături spre contexte locale sau evenimente. Folosirea de jurnale, scrisori, fotografii și alte dovezi ale victimelor și supraviețuitorilor poate ajuta la a le face auzite vocile. Folosiți studii de caz care chestionează și răstoarnă stereotipurile negative despre grupurile victimă care ar putea fi prezente în societate sau în cadrul grupului de elevi. Pentru a dezvolta gândirea critică solicitați elevilor să discute despre conținutul și abordarea manualelor și a altor materiale educaționale.

Țineți cont de faptul că multe dovezi despre Holocaust, fie că vorbim despre documente scrise, fotografii sau filme, au fost produse de naziști. Fiți conștient de faptul că, prin reproducerea propagandei naziste și folosirea de fotografii și filme despre atrocități, anumite materiale educaționale pot perpetua viziuni negative despre victime și să le umilească, dezumanizeze și transforme în obiecte încă o dată.

În final, asigurați-vă că luați în considerare dezvoltarea cognitivă și emoțională a elevilor. Asigurați-vă că imaginile și textele sunt adecvate și că elevii au fost pregătiți corespunzător pentru efectul emoțional pe care l-ar putea avea. Oferiți spațiu pentru ca elevii să reflecteze și să discute despre reacțiile lor după parcurgerea materialelor educaționale.

3.4.4 Folosirea resurselor de ficțiune și imaginative

Nuvelele, romanele, poemele și filmele artistice despre Holocaust nu vor putea înlocui vreodată studierea riguroasă a evenimentelor istorice, dar pot oferi o abordare personală și detalii specifice despre natura și consecințele crimei. Lucrările despre Holocaust cu o valoare estetică ridicată au șansa de a crea empatie și înțelegere prin concentrarea asupra experiențelor individuale ale victimelor și facilitarea înțelegerii evenimentelor. Totuși, acestea pot atinge acest nivel doar dacă limbajul și compoziția evită sentimentalizarea și kitschul.

Sursele de ficțiune trebuie să respecte evenimentele, faptele și condițiile specifice Holocaustului, fără manipulare și modificare anistorică. Acest principiu se extinde și la filme bazate pe literatură biografică și memorialistică, care deseori ascund în spatele frazei „Bazat pe o poveste reală” licențe semnificative față de adevăr.

Totuși, sursele de ficțiune și imaginative pot:

- Dezvolta gândirea critică despre narațiuni istorice și dezvolta conștiința istorică;
- Facilita învățarea interdisciplinară despre Holocaust;
- Ajuta elevii să identifice limbajul discriminator și rasist.

Totodată, ficțiunea oferă tinerilor elevi o versiune „gestionată” asupra trecutului, care încadrează evenimentele în formate adaptate vârstei lor, deși menține acuratețea istorică. Ilustrațiile din cărțile cu imagini pot oferi elevilor mai tineri stimulente vizuale, corespunzătoare vârstei lor, care îi sprijină în procesul de învățare.

Prima provocare a profesorilor este să găsească și să folosească resurse ficționale care să corespundă criteriilor menționate anterior. Aceasta înseamnă că profesorii trebuie să aibă cunoștințe istorice suficient de solide încât să fie siguri pe ei în diferențierea dintre informația incorectă sau distorsiune (fictiv) și fapte istorice exacte și realiste (adevăr). Resursele de ficțiune sunt materiale suplimentare și nu înlocuiesc sursele factice și arhivistice. Profesorii trebuie să se consulte cu colegii lor care predau istorie pentru a fi ajutați să găsească texte corespunzătoare și cercetări istorice care să însoțească folosirea surselor de ficțiune.

Este responsabilitatea fiecărui profesor să prevină dezinformarea despre Holocaust. Asta înseamnă, în mod inevitabil, că anumite surse de ficțiune, în ciuda reputației, atractivității sau disponibilității lor, sunt problematice și nu trebuie să fie folosite pentru a preda sau învăța despre Holocaust.

Nuvela și filmul „Băiatul în pijamaua vărgată” sunt folosite frecvent în clase în care se predă în engleză. Deși povestea poate simula interesul elevilor, detaliile și narațiunea cărții și filmului nu corespund faptelor istorice și creează impresii false despre victime, făptași și locuri cheie. Analizarea acestor probleme, prin compararea cu surse și dovezi istorice, poate fi baza pentru stimularea unei recenzii critice de către elevii avansați, dar elevii cu puține sau fără cunoștințe anterioare despre temă vor dobândi, probabil, informații greșite despre Holocaust, care s-ar putea să nu fie chestionate niciodată, cu atât mai puțin uitate.

3.4.5 Sprijiniți elevii să lucreze rațional cu sursele de pe internet

Internetul este o sursă media indispensabilă care influențează cunoașterea, percepțiile și opiniile multor elevi. Deși poate fi un instrument valoros pentru educație și cercetare, profesorii și elevii trebuie să fie atenți și raționali în maniera în care folosesc site-uri web și social media. Cea mai bună strategie este recomandarea unor site-uri de referință verificate prin prisma acestor recomandări. Folosiți [Registrul internațional al IHRA de adrese ale organizațiilor privind Holocaustul](#) în vederea identificării unor site-uri utile care pot acoperi nevoile dumneavoastră. Documentul IHRA „[Genocidul romilor: prezentare generală a organizațiilor internaționale care lucrează pe teme istorice și contemporane](#)” poate sprijini activitățile cu privire la genocidul romilor și sinti.

Accentuați nevoia de a evalua critic toate sursele de informații. Elevii trebuie să înțeleagă importanța luării în considerare a contextului în care informația a fost produsă și ar trebui ca acestora să le fie oferite instrumente și pregătire pentru a evalua critic orice sursă. Încurajați elevii să pună întrebări precum cele din diagrama de mai jos:

Există o agendă?

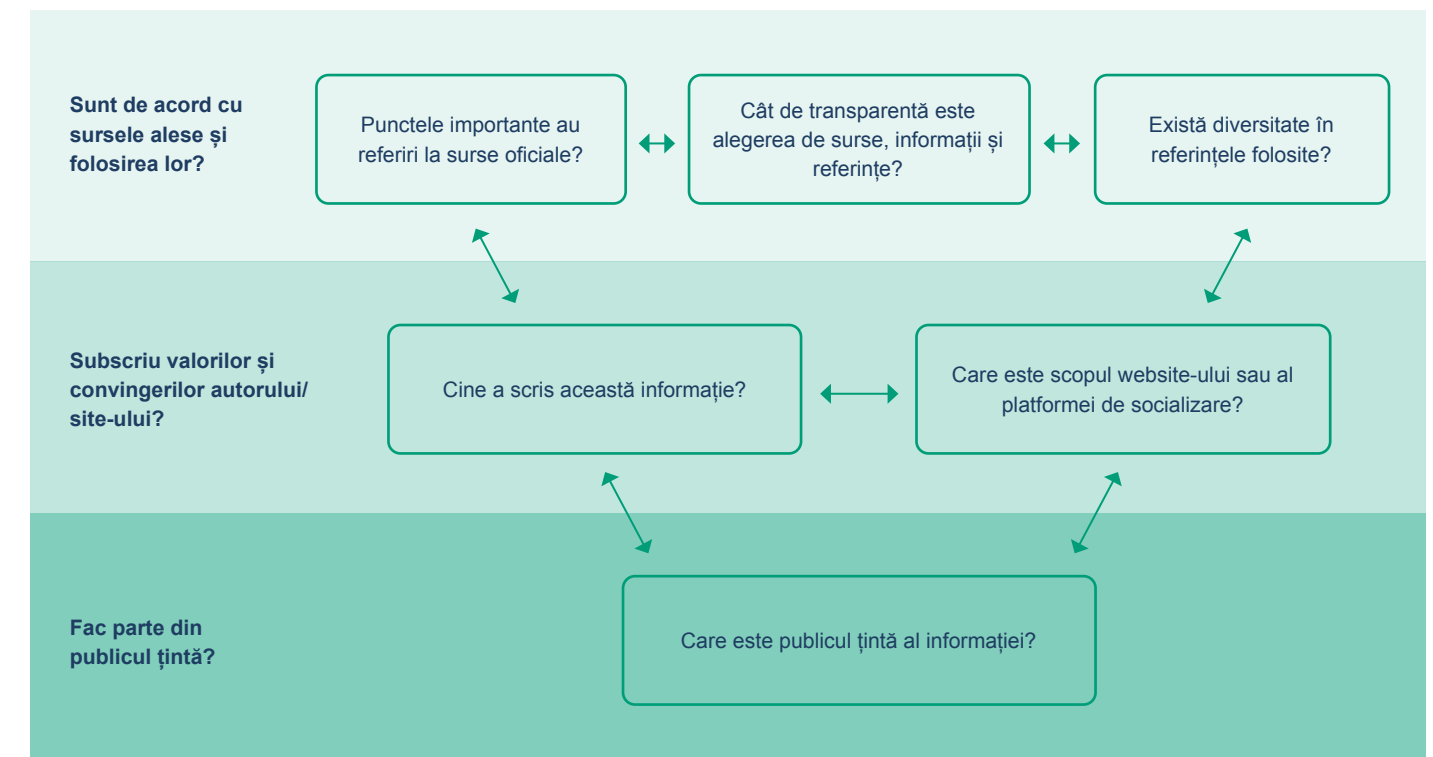

Figura 3. Eșantion de întrebări pentru analiza critică a surselor de pe internet.

Un alt element important al analizei critice a surselor de pe internet este discutarea provenienței, originalității și scopului unor materiale vizuale precum ar fi fotografiile și filmele. Alfabetizarea media trebuie să fie evaluată și consolidată în loc să se presupună că aceasta există. Tinerii trebuie să fie informați despre faptul că anumite website-uri și platforme sociale au fost produse de negaționiști ai Holocaustului, antisemiți și rasiști cu scopul de a difuza informații false și a induce în eroare. Ei trebuie să fie instruiți pentru a sesiza și chestiona legăturile dintre proprietarul unei surse și contributorii sau respondenții lor.

Poate fi util, de asemenea, să se identifice diferite categorii de social media și să se discute despre cum anume funcționează, care este publicul țintă și de ce le folosește lumea. Social media include:

Figura 4. Câteva exemple de social media

Trebuie să rețineți, totuși, că popularitatea și pătrunderea pe piață a anumitor site-uri și aplicații trebuie să fie monitorizate, deoarece acestea pot deveni obiectul unor schimbări rapide și extreme. A cunoaște (în limitele profesionale) maniera în care elevii dumneavoastră folosesc social media este o parte importantă a educației contemporane.

3.5 CONECTAREA ISTORIEI CU PREZENTUL: HOLOCAUSTUL, GENOCIDURILE ȘI ÎNCĂLCĂRILE DREPTURILOR OMULUI

3.5.1 Dimensiunile educației cu privire la drepturile omului și legătura acestora cu predarea și învățarea despre Holocaust.

Declarația ONU privind educația și instruirea în domeniul drepturilor omului (2011) definește trei dimensiuni ale educației privind drepturile omului. Aceste dimensiuni sunt prezentate în figura 5, de mai jos, împreună cu o descriere a manierei în care pot fi asociate procesului de predare și învățare despre Holocaust.

Dimensiunea 1	Predarea <i>despre</i> drepturile omului: înțelegerea normelor și principiilor drepturilor omului.	Impactul Holocaustului asupra formulării, codificării și consolidării drepturilor omului, în special asupra Declarației universale a drepturilor omului și Convenției pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid.
Dimensiunea 2	Predarea <i>prin</i> intermediul drepturilor omului: folosind metode care se bazează pe abordările drepturilor omului.	Folosirea de metode active, centrate pe elev, care permit și intensifică descoperirile, prin modalități care respectă, sprijină și consolidează drepturile elevilor și profesorilor.
Dimensiunea 3	Predarea <i>pentru</i> drepturile omului: abilitați elevii să aplice și să sprijine principiile drepturilor omului.	Procesul de predare și învățare despre Holocaust poate oferi studii de caz despre mecanisme și procese ce duc la încălcări ale drepturilor omului, care pot escalada spre violențe țintite pe scară largă, precum genocidul. Perspectivele educației despre pace, prevenirea genocidului sau cetățenie democratică, pot fi folosite și pentru a analiza evenimentele Holocaustului.

Figura 5. Dimensiunile educației despre drepturile omului aplicate procesului de predare și învățare despre Holocaust.

3.5.2 Puncte importante de reținut atunci când se combină procesul de predare și învățare despre Holocaust cu educația despre drepturile omului

Deși procesul de predare și învățare despre Holocaust poate fi un instrument puternic și accesibil pentru educația despre drepturile omului, profesorii trebuie reținu următoarele puncte importante:

- a) Toate sugestiile din aceste *Recomandări* cu privire la precizie și acuratețe în limbaj și discurs, precum și la folosirea de metode centrate pe elev se aplică sesiunilor care încorporează elemente ale educației despre drepturile omului.
- b) Specificitatea Holocaustului și a altor încălcări ale drepturilor omului trebuie să fie respectată, iar comparațiile trebuie să fie făcute cu precauție. Compararea unor evenimente necesită cunoștințe detaliate ale fiecărui element comparat, întrucât altfel există riscul unor comparații anistorice care stânjesc înțelegerea și împiedică gândirea critică și analiza. Profesorii trebuie să fie onești și clari cu privire la nivelul lor de expertiză despre Holocaust și despre orice alt eveniment adițional examinat.
- c) O distincție clară trebuie să fie făcută între Holocaust și lecțiile care se pot învăța în urma lui. Faptele din trecut s-au întâmplat într-un anumit fel din anumite motive, iar o simplificare excesivă a faptelor istorice sau al conceptelor mai largi, cu scopul de a sublinia anumite „lecții”, nu le folosește elevilor și nici profesorilor. Profesorii ar trebui să fi foarte precauți în a impune cunoștințe și valori contemporane asupra celor din trecut. Sursele primare și umanizarea victimelor ar trebui să evidențieze diferențele și asemănările între diverse evenimente.

- d) Profesorii ar trebui să facă o distincție clară între faptașii din trecut și cei din societăți contemporane. Ar trebui să se evite emiterea de judecăți despre „caracterul național”. De exemplu, sunt importante oportunitățile de a studia diferitele răspunsuri ale poporului german la politicile naziste, incluzând sprijin entuziast, cooperare, nemulțumire, apatie și rezistență activă. Același principiu se aplică atunci când se analizează colaborarea. Evitați folosirea unor analize despre comportamente din trecut pentru a oferi explicații simpliste despre comportamente contemporane.
- e) Asigurați-vă că eventualele comparații între genociduri sau abuzuri ale drepturilor omului nu duc spre o ierarhie a suferințelor, fie din trecut sau din prezent. Suferința celor care au fost vizați de naziști și colaboratorii acestora a fost puternică și reală și ar trebui să nu fie folosită doar pentru a evoca compătimire în prezent. De asemenea, suferința experimentată de ființe umane în alte contexte merită, la rândul său, să fie recunoscută. Motivele, politicile și procedurile pentru crearea de condiții pentru discriminare, exploatare economică, persecuție și asasinat sunt deseori variate și complexe, atât în trecut cât și în prezent. Profesorii le datorează victimelor din trecut și prezent o înțelegere exactă a suferinței lor, în condițiile proprii și nu raportate la suferința altora.

Mai presus de toate, este important să vă amintiți că procesul de predare și învățare despre Holocaust este un domeniu distinct, de sine stătător. Deși există avantaje în îmbinarea atentă și judicioasă a perspectivelor, când se adoptă o abordare centrată pe drepturile omului pentru a preda despre Holocaust, profesorii trebuie să fie atenți și să evite simplificarea contextului istoric sau tolerarea comparațiilor anistorice.

LISTA TERMENILOR CHEIE

Antițigănist: Rasism îndreptat împotriva persoanelor considerate a fi „țigani” deși principalele ținte sunt, de obicei, **romii și sintii**.

Anti-iudaism: Ura și disprețul față de evrei pe baza prejudecăților religioase.

Antisemitism: [Definiția de lucru IHRA a antisemitismului](#), care prevede că „**antisemitismul este o anumită percepție referitoare la evrei, care poate fi exprimată ca fiind ură împotriva evreilor. Manifestările retorice și fizice ale antisemitismului sunt îndreptate împotriva evreilor sau neevreilor și/sau proprietăților acestora, împotriva instituțiilor comunităților evreiești și lăcașurilor lor de cult**”, include 11 exemple cu privire la unele modalități de manifestare a antisemitismului în prezent. În perioada de dinainte și în timpul Holocaustului, naziștii și alții au vizat evreii prin forme variate de antisemitism. Efectele unui astfel de antisemitism au escaladat de la prejudecăți sociale la restricții legale, încarcerare în masă, ghetoizare, deportare și asasinat.

Cei care au opus rezistență: Indivizi care s-au opus activ politicilor și programelor naziste prin diverse mijloace.

Colaboratori: Regimuri și persoane non-germane care au cooperat cu naziștii, au sprijinit activ politicile lor și au întreprins acțiuni la comanda naziștilor sau din proprie inițiativă.

Crime împotriva umanității: Definiția din articolul 6 al Statutului Tribunalului Militar Internațional de la Nuernberg a fost îmbunătățită și completată prin Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, adoptat de ONU în 1998. În conformitate cu articolul 7, omorul; exterminarea; supunerea la sclavie; deportarea sau transferarea forțată de populație; întemnițarea sau altă formă de privare gravă de libertate fizică, cu violarea dispozițiilor fundamentale ale dreptului internațional; tortura; violul, sclavajul sexual, prostituția forțată, graviditatea forțată, sterilizarea forțată sau orice altă formă de violență sexuală de o gravitate comparabilă; persecutarea oricărui grup sau a oricărei colectivități identificabile din motive de ordin politic, rasial, național, etnic, cultural, religios sau sexual, în sensul paragrafului 3, ori în funcție de alte criterii universale recunoscute ca inadmisibile în dreptul internațional, în corelare cu orice act prevăzut în prezentul paragraf sau orice crimă de competența Curții; disparițiile forțate de persoane; crima de apartheid; alte fapte inumane cu caracter analog cauzând cu intenție suferințe mari sau vătămări grave ale integrității fizice ori ale sănătății fizice sau mintale; sunt considerate a fi crime împotriva umanității când sunt comise în cadrul unui atac generalizat sau sistematic lansat împotriva unei populații civile și în cunoștință de acest atac.

Distorsionarea Holocaustului: [Definiția de lucru IHRA a negării și distorsionării Holocaustului](#) se referă și la un număr de exemple de încercări de a pune sub semnul întrebării faptele Holocaustului. Acestea includ (dar nu se limitează la) minimalizarea masivă a numărului victimelor Holocaustului, încercări de a susține că evreii și-au cauzat propriul genocid și declarații care prezintă Holocaustul ca fiind un eveniment istoric pozitiv.

Drepturile omului: drepturi inerente tuturor ființelor umane, indiferent de rasă, sex, naționalitate, etnicitate, limbă, religie sau orice alt statut. *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1948, a făcut din drepturile omului un element important al dreptului internațional.

Drepturile omului nu sunt, totuși, un produs pur al secolului al XX-lea, ele fiind prezente în coduri legale și religioase, care subliniază individualitatea și demnitatea individuală, încă din antichitate. Drepturile omului au fost un element indispensabil al ideilor și instituțiilor democratice în Europa cel puțin începând cu *Declarația drepturilor omului și cetățeanului*, redactată în 1789 în timpul Revoluției Franceze.

Einsatzgruppen: Comandouri mobile ale morții, ale Poliției Securității (SiPo) și Serviciului de Securitate (SD) al SS. După invadarea Uniunii Sovietice, de către Germania, în 1941, aceste comandouri – sprijinite de unități ale Poliției pentru Ordine (Orpo) și colaboratori locali – au început uciderea sistematică a evreilor prin împușcarea lor și folosirea de camioane de gazare.

Eliberatori: Indivizi care au participat la eliberarea și alinarea suferințelor celor ținuți captivi sau forțați să se ascundă de naziști și colaboratorii acestora. Termenul le este aplicat în special acelor soldați, doctori și oficiali religioși care au intrat în lagărele de concentrare capturate în 1944–1945.

Evrei: iudaismul ortodox și reformat definesc ca fiind evreu un individ al cărui mamă este sau a fost evreică sau un individ care s-a convertit la iudaism; iudaismul liberal include în definiție, adițional, un individ care are un tată evreu. **Naziștii** au definit ca fiind evrei indivizii cu trei sau patru bunici evrei, indiferent de credința sau afilierea religioasă a indivizilor sau a strămoșilor lor. Trebuie ținut cont și de faptul că legi rasiale au fost aplicate, în diverse momente și prin modalități distincte, în diferite teritorii ocupate și controlate de naziști și colaboratorii lor.

Pentru a complica și mai mult definițiile, au fost și persoane care locuiau în Germania care au fost definite, conform Legilor de la Nuernberg, ca nefiind germani sau evrei, și anume, persoane care aveau doar unul sau doi bunici născuți în comunitatea religioasă evreiască. Acești indivizi „amestecați-rasial” erau cunoscuți ca fiind Mischlinge. Au avut aceleași drepturi ca germanii „rasiali”, dar aceste drepturi le-au fost restrânse continuu prin legislație subsecventă.

Făptași: Indivizi care au planificat, organizat, promovat activ și/sau au comis acte de persecuție și asasinat.

Genocid: Articolul 2 al Convenției pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid (1948) definește genocidul ca fiind „oricare dintre actele de mai jos comise cu intenția de a distruge în totalitate sau numai în parte, un grup național, etnic, rasial sau religios, cum ar fi:

- (a) omorârea membrilor unui grup;
- (b) atingerea gravă a integrității fizice sau mentale a membrilor unui grup;
- (c) supunerea intenționată a grupului la condiții de existență care antrenează distrugerea fizică totală sau parțială;
- (d) măsuri care vizează scăderea natalității în sensul grupului;
- (e) transferarea forțată a copiilor dintr-un grup în altul.”

Adunarea Generală a ONU a adoptat Convenția la data de 9 decembrie 1948. A intrat în vigoare la data de 12 ianuarie 1951, ceea ce face ca această definiție să fie una cu caracter legal. Din diverse motive, oameni de știință au sugerat diferite definiții.

Gheto: Cartier în care evreii au fost forțați să trăiască, segregati de restul societății, în timpul celui de al II-lea Război Mondial. Majoritatea ghetourilor s-au aflat în Europa Centrală și de Est, dar câteva au fost înființate în teritorii anexate direct de al III-lea Reich între 1939 și 1941.

Holocaust: Persecuția și asasinarea sistematică și instituționalizată a evreilor, de către Germania nazistă și colaboratorii săi, între 1933 și 1945.

Justiție de tranziție: măsuri judiciare și ne-judiciare implementate pentru a repara consecințele ale represiunii, încălcărilor drepturilor omului și ale atrocităților în masă, în perioadă de tranziții politice de la regimuri dictatoriale sau conflicte civile spre democrație, stat de drept și relații pașnice. Pe lângă cercetarea penală și judecarea făptașilor, justiția de tranziție include documentarea crimelor, despăgubiri și prevederi pentru a garanta că evenimentele nu se vor repeta.

Lagăre de concentrare: Instituții dezvoltate în Germania nazistă pentru a întemnița inimici și opozanți politici. Amplasate deseori în suburbiile marilor orașe, lagărele erau un indicator foarte vizibil al voinței regimului nazist de a folosi violența și teroarea. Deținuții din lagărele de concentrare erau ținuți în condiții inumane și erau supuși torturilor, înfometării și, în anumite lagăre, experimentelor medicale. După izbucnirea celui de al II-lea Război Mondial, autoritățile germane și-au extins rețeaua de lagăre de concentrare. La sfârșitul războiului, rețeaua de lagăre includea lagăre de muncă menite să exploateze munca forțată a deținuților, lagăre de tranzit pentru strângerea unui număr mare de victime înainte de deportare, precum și lagăre de tipul celor de dinainte de 1939. Lagărele de exterminare au fost create la sfârșitul lui 1941/începutul lui 1942, cu funcția specializată de a ucide în masă.

Lagăre de exterminare/centre de execuție: Lagăre care au fost înființate pentru asasinarea sistematică a evreilor și romilor. Stația de camioane de gaze de la Kulmhof (Chelmno) și lagărele de la Belzec, Sobibor și Treblinka au folosit exclusiv acestui scop. Auschwitz, Majdanek și Maly Trostinets au inclus facilități similare celor din lagărele de exterminare și au jucat și rolurile de **lagăr de concentrare**, lagăr de muncă sau lagăr de tranzit.

Naziști: Germani și austrieci care au fost membri ai Partidului Muncitoresc Național-Socialist German sau au sprijinit activ regimul lui Hitler.

Negarea Holocaustului: Conform [Definiției de lucru IHRA a negării și distorsionării Holocaustului](#), „Negarea Holocaustului este un discurs sau un element de propagandă ce neagă realitatea istorică și dimensiunea exterminării evreilor de către naziști și aliații acestora din timpul celui de-al II-lea Război Mondial, cunoscut sub denumirea de Holocaust sau Shoah. În mod particular, negarea Holocaustului se referă la orice tentativă de a susține că **Holocaustul/Shoah** nu a avut loc. Negarea Holocaustului poate include negarea sau punerea sub semnul întrebării, în mod public, a principalelor mecanisme de exterminare (precum camerele de gaze, execuții în masă, înfometare și tortură) sau negarea/punerea sub semnul întrebării a intenției de a comite genocid împotriva poporului evreu.

Rasism: Prejudecată, discriminare sau antagonism, instituționale și/sau individuale, împotriva cuiva aparținând altei rase, pe baza convingerii că rasa proprie este superioară.

Rezistență: Activități menite să împiedice sau să oprească politicile și programele criminale naziste. Din moment ce naziștii au căutat să asasineze toți evreii europeni, a ajuta și salva evrei poate fi considerată a fi o formă de rezistență începând cu debutul anului 1942. Referirea la condiții locale specifice este esențială pentru a înțelege acest termen.

Roma și sinti: Romii și sinti s-au stabilit în țările din Europa de astăzi în urmă cu câteva secole. Termenul „sinti” se referă la membri ai unei minorități etnice care s-a stabilit în Germania și țările învecinate la începutul secolului al XV-lea. Termenul „roma” se referă la minoritatea etnică care trăiește în Europa de Est și Sud-Vest începând cu Evul Mediu. De la începutul secolului al XVIII-lea, romii au migrat spre Europa de Vest și s-au stabilit acolo. În afara țărilor vorbitoare de germană, termenul „roma” este folosit și ca un termen colectiv pentru ansamblul minorității etnice. La fel ca și în cazul evreilor, sinti și romii au fost declarați ca fiind „străini din punct de vedere rasial” și, prin urmare, au fost excluși din „comunitatea poporului”. Naziștii au persecutat persoane pe motiv că ar fi „țigani” dacă aveau cel puțin un străbunic identificat ca fiind „țigan”. Persecuția a escaladat până la un genocid împotriva romilor care trăiau în țările conduse de naziști.

Salvatori: Indivizi care au ajutat în diverse forme victimele naziștilor, cu intenția de a le salva viețile. Salvatorii de evrei care au ajutat fără a avea motivații egoiste sunt deseori numiți „Drepti între popoare”, un titlu acordat de Yad Vashem, Muzeul și Memorialul israelian al Holocaustului, pe baza analizării mărturiilor și documentelor, pentru a atesta că salvarea a avut loc din motive altruiste și nu pentru a obține avantaje personale.

Shoah: Un cuvânt din limba ebraică semnificând „catastrofă” sau „distrugere”. Cuvântul folosit în cultura israeliană pentru a desemna **Holocaustul**; evită interpretarea conform căreia victimele ar fi fost „sacrificate” sau „martirizate”. Este folosit în mod curent și în Franța și alte părți ale Europei continentale, unde a devenit popular după filmul *Shoah*, din 1985, regizat de Claude Lanzmann.

Spectatori tăcuți: State și persoane care erau conștiente de crimele naziste și au hotărât să nu intervină, în ciuda faptului că dispuneau de o oarecare libertate de acțiune, întărind astfel determinarea făptașilor de a comite crimele lor.

Supraviețuitori: Persoane care au supraviețuit evenimentelor Holocaustului, înțeles ca fiind persecuția și asasinarea sistematică și instituționalizată a evreilor, de către Germania nazistă și colaboratorii săi, între 1933 și 1945. Se referă și la cei care au supraviețuit **lagărelor de concentrare, ghetourilor** și execuțiilor **Einsatzgruppen**. Această categorie îi include și pe refugiații evrei din Germania și Austria din anii '30 și pe cei salvați prin operațiuni precum *Kindertransport*. Îi include și pe copiii ținuți ascunși sau dați spre adopție pentru a le ascunde identitatea. Descendenților supraviețuitorilor, din generația a doua și a treia, li se spune copii sau nepoți de supraviețuitori.

Victime: Persoane care au fost ucise de naziști sau colaboratorii acestora sau care au suferit pagube majore din cauza actelor de persecuție ale acestora.

DECLARAȚIA DE LA STOCKHOLM ȘI DEFINIȚII DE LUCRU IHRA

DECLARAȚIA DE LA STOCKHOLM

Declarația Forumului Internațional de la Stockholm privind Holocaustul (sau „Declarația de la Stockholm”) este documentul fondator al Alianței Internaționale pentru Memoria Holocaustului (IHRA) și continuă să folosească drept o reconfirmare a angajamentului fiecărui stat membru IHRA față de principiile sale comune.

1. Holocaustul (Shoah) a afectat în mod decisiv fundamentele civilizației. Caracterul fără precedent al Holocaustului va avea mereu o semnificație universală. După jumătate de secol, acesta rămâne un eveniment suficient de apropiat în timp pentru ca supraviețuitorii să poată fi încă martori ale ororilor ce au afectat poporul evreu. Suferința extraordinară a multor alți milioane de victime ale regimului nazist a marcat profund întreaga Europă.
2. Magnitudinea Holocaustului, planificat și îndeplinit de regimul nazist trebuie să rămână pentru totdeauna în memoria noastră colectivă. Sacrificiul celor care au sfidat regimul nazist și, uneori, și-au dat viața pentru a proteja sau pentru a salva victime ale Holocaustului trebuie, de asemenea, să rămână în inimile noastre. Gravitatea acelor evenimente, dar și curajul celor care au îndrăznit să li se opună pot constitui, pentru noi, etaloane pentru a înțelege capacitatea umană de a se raporta la bine și la rău.
3. Atât timp cât umanitatea este încă marcată de genocid, purificare etnică, rasism, antisemitism și xenofobie, comunitatea internațională are o responsabilitate solemnă de a lupta împotriva acestora. Împreună trebuie să susținem adevărul cutremurător al Holocaustului față de cei ce îl neagă. Trebuie să accentuăm angajamentul moral al popoarelor noastre și angajamentul politic al guvernelor noastre pentru a ne asigura că generațiile viitoare vor înțelege cauzele Holocaustului și vor reflecta asupra consecințelor acestuia.
4. Ne angajăm să accentuăm eforturile noastre pentru a promova educația, comemorarea și cercetarea despre Holocaust, atât în acele state care s-au angajat deja pe acest parcurs, cât și în cele care aleg să se alăture acestui efort.
5. Ne angajăm colectiv să încurajăm studiul despre Holocaust, în toate dimensiunile sale. Vom promova educația despre Holocaust în școlile și universitățile noastre, în comunitățile noastre, și o vom încuraja în alte instituții.
6. Ne angajăm colectiv să comemorăm victimele Holocaustului și să îi onorăm pe cei care s-au opus Holocaustului. Vom încuraja dezvoltarea unor modalități de comemorare a Holocaustului în statele noastre, inclusiv sub forma unei Zile Naționale de Comemorare a Holocaustului.
7. Ne angajăm colectiv să aducem lumină asupra acelor aspecte legate de Holocaust ce nu sunt încă pe deplin elucidate. Vom face toți pașii necesari pentru a facilita accesul la arhive și pentru a ne asigura că acele documente care au influență asupra cercetărilor privind Holocaustul sunt disponibile pentru cercetători.
8. Este potrivit ca acest eveniment, prima conferință internațională importantă a noului mileniu, să își propună să construiască un viitor mai bun, pe urmele unui trecut dureros. Ne exprimăm regretul pentru suferința victimelor și suntem inspirați de lupta pe care au dus-o. Angajamentul nostru trebuie să fie acela de a ne aminti de victimele care au pierit, de a respecta supraviețuitorii și de a reafirma aspirația comună a umanității pentru înțelegere reciprocă și dreptate.

DEFINIȚIA DE LUCRU A ANTISEMITISMULUI

Definiția de lucru a antisemitismului a fost adoptată de IHRA în 2016 și de atunci a fost adoptată sau aprobată de un număr de țări și instituții guvernamentale.

La 26 mai 2016, Plenara de la București a hotărât să:

Adopte următoarea definiție de lucru a antisemitismului:

„Antisemitismul este o anumită percepție referitoare la evrei, care poate fi exprimată ca fiind ură împotriva evreilor. Manifestările retorice și fizice ale antisemitismului sunt îndreptate împotriva evreilor sau neevreilor și/sau proprietăților acestora, împotriva instituțiilor comunităților evreiești și lăcașurilor lor de cult.”

Pentru a orienta IHRA în activitatea sa, următoarele exemple pot fi ilustrative:

Manifestările pot include vizarea statului Israel, conceput ca o colectivitate evreiască. Cu toate acestea, criticarea Israelului, în mod similar criticilor aduse oricărui alt stat, nu poate fi, în sine, considerat ca antisemitism. Antisemitismul, în mod frecvent, acuză evreii de conspirații pentru a face rău umanității, iar evreii sunt, de obicei, învinuiți „pentru lucrurile care merg prost”. Această idee este exprimată în discursul public, în scris, în forme de expresie vizuală sau acțiuni și includ stereotipuri calomnioase și însușiri cu caracter negativ.

Exemple contemporane de antisemitism în viața publică, media, școli, la locul de muncă și în sfera religioasă ar putea include, luând în considerare contextul general, dar fără a se limita la:

- Instigarea, complicitatea sau justificarea uciderii sau rănirii evreilor, în numele unei ideologii radicale sau al unei viziuni extremiste asupra religiei.
- Aducerea unor acuzații false, dezumanizante, care demonizează și perpetuează clișeele despre evrei, ca atare sau le atribuie puteri deosebite, atunci când acționează în mod colectiv – precum ar fi, în special dar nu exclusiv, mitul referitor la o conspirație mondială a evreilor sau al evreilor ce controlează media, economia, guvernul sau alte instituții ale societății.

- Acuzarea evreilor, ca popor, de a fi responsabili pentru fapte reale sau imaginare comise de un singur evreu sau de un grup de evrei sau chiar și pentru fapte comise de ne-evrei.
- Negarea evenimentului, scopului, mecanismelor (ex. camere de gazare) sau a intenției genocidului comis împotriva evreilor, de către Germania național-socialistă și susținătorii și complicii săi, în timpul celui de-al II-lea Război Mondial (Holocaustul).
- Acuzarea evreilor, ca popor, sau a Israelului, ca stat, de a fi inventat sau exagerat Holocaustul.
- Acuzarea cetățenilor de origine evreiască că sunt mai loiali Israelului sau așa-ziselor priorități mondiale ale evreilor, decât intereselor propriilor lor țări.
- Negarea dreptului la autodeterminare a poporului evreu, pretinzând, de exemplu, că existența Statului Israel este o construcție rasistă.
- Aplicarea de standarde duble, prin solicitarea unui comportament al statului israelian, care nu este așteptat sau solicitat din partea oricărui alt stat democratic.
- Utilizarea de simboluri sau imagini asociate cu antisemitismul clasic (ex. acuzații că evreii l-ar fi ucis pe Isus sau acuzarea acestora de comiterea de ucideri rituale) pentru a caracteriza statul Israel sau israelienii.
- Compararea politicii contemporane a Israelului cu cea a naziștilor.
- Impunerea unei responsabilități colective evreilor pentru acțiuni ale statului Israel.

Actele de antisemitism sunt incriminate și constituie infracțiuni, atunci când sunt astfel stabilite prin lege (de exemplu, negarea Holocaustului sau distribuirea de materiale antisemite, în anumite state).

Infracțiunile sunt antisemite atunci când țintele atacurilor, fie că sunt persoane sau bunuri – precum clădiri, școli, lăcașuri de cult sau cimitire – sunt alese fiindcă sunt, sau sunt percepute ca fiind, evreiești sau având legătură cu evreii.

Discriminarea antisemită reprezintă refuzul de a acorda evreilor oportunități sau servicii accesibile altora și este ilegală în multe state.

DEFINIȚIA DE LUCRU A NEGĂRII ȘI DISTORSIONĂRII HOLOCAUSTULUI

Definiția de lucru a negării și distorsionării Holocaustului a fost adoptată la Plenara IHRA de la Toronto, din 2013.

Prezența definiției este o expresie a conștientizării faptului că negarea și distorsionarea Holocaustului trebuie să fie combătute și denunțate la nivel național și internațional și trebuie examinate la nivel global. Prin urmare, IHRA adoptă următoarea definiție, fără valoare juridică, ce va fi utilizată ca instrument de lucru.

Negarea Holocaustului este un discurs sau un element de propagandă ce neagă realitatea istorică și dimensiunea exterminării evreilor de către naziști și aliații acestora din timpul celui de-al II-lea Război Mondial, cunoscută sub denumirea de Holocaust sau Shoah. În mod particular, negarea Holocaustului se referă la orice tentativă de a susține că Holocaustul/Shoah nu a avut loc.

Negarea Holocaustului poate include negarea sau punerea sub semnul întrebării, în mod public, a principalelor mecanisme de exterminare (precum camerele de gazare, execuții în masă, înfometare și tortură) sau negarea/punerea sub semnul întrebării a intenției de a comite genocid împotriva poporului evreu.

Negarea Holocaustului este, în diversele sale forme, o expresie a antisemitismului. Încercarea de a nega genocidul împotriva evreilor constituie un efort de a exonera regimul național-socialist și antisemitismul de vina sau responsabilitatea pe care au avut-o în genocidul poporului evreu. Alte forme ale negării Holocaustului includ culpabilizarea evreilor pentru exagerarea sau crearea Shoah în scopuri politice sau financiare, în sensul în care Shoah ar fi fost rezultatul unei conspirații a evreilor. În această teză, obiectivul este de a responsabiliza evreii și de a relegitima antisemitismul.

Obiectivele negării Holocaustului sunt, de cele mai multe ori, reabilitarea unui antisemitism explicit și promovarea ideologiilor politice și a condițiilor ce permit tocmai repetarea tipului de eveniment pe care îl neagă.

Distorsionarea Holocaustului se referă, inter alia, la:

1. Eforturi intenționate de a scuza sau minimaliza impactul Holocaustului sau a elementelor sale principale, inclusiv colaboratori și aliați ai Germaniei naziste;
2. Minimalizarea masivă a numărului victimelor Holocaustului, în contradicție cu informațiile ce provin din surse credibile;
3. Încercări de a susține că evreii și-au cauzat propriul genocid;
4. Declarații ce prezintă Holocaustul ca fiind un eveniment istoric pozitiv. Aceste declarații nu sunt, în sine, negări ale Holocaustului dar sunt strâns legate de negarea Holocaustului și constituie o formă radicală de antisemitism. Aceste declarații ar putea sugera inclusiv că Holocaustul nu și-a îndeplinit obiectivul final de a oferi așa-numita „soluție finală a problemei evreiești”;
5. Încercări de a dilua responsabilitatea pentru înființarea de lagăre de concentrare și exterminare, concepute și operate de către Germania nazistă, prin învinovățirea altor țări sau grupuri etnice.

SURSE SUPLIMENTARE

Pe lângă *Recomandările IHRA privind predarea și învățarea despre Holocaust*, mai există diverse instrumente și surse care pot sprijini această activitate. Lista de mai jos identifică doar câteva.

Pentru mai multe informații despre cum să analizați Holocaustul în contextul unor programe de prevenire a genocidului, educației despre drepturile omului sau a analizării unor violențe din trecut, luați în considerare evaluarea documentului UNESCO „Educație despre Holocaust și prevenire a genocidului: Un ghid de politici”. Publicat în 2017, acesta este disponibil, în prezent, în limbile engleză, franceză, spaniolă, arabă și portugheză.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000248071>

Pentru a sprijini o înțelegere mai bună a contextului și cunoașterea despre Holocaust, vizitați varianta *online a Enciclopediei Holocaustului*, editată de Muzeul Memorial din SUA al Holocaustului, care conține sute de articole despre fapte cheie, conținut, surse primare și întrebări care stimulează gândirea critică. <https://encyclopedia.ushmm.org/>

Pentru contextul istoric al unor teme cheie pe care doriți să le abordați, puteți examina video-urile educaționale ale Yad Vashem.

<https://www.yadvashem.org/education/educational-videos.html>

Pentru mai multe informații despre procesul de predare și învățare despre antisemitism, în cadrul căruia Holocaustul este o temă esențială care trebuie să fie predată, vă rugăm să studiați documentul „Abordarea antisemitismului prin educație: Principii pentru decidenții politici”, realizat de ODIHR și UNESCO. Publicat în mai 2018, acesta este disponibil în cel puțin șapte limbi. <https://www.osce.org/odihr/383089>

Pentru mai multe informații despre genocidul romilor și sinti, aceste două surse *online* oferă o introducere bună: romasintigenocide.eu și romasinti.eu

Pentru mai multe idei despre cum să abordați tema Holocaustului cu elevi din învățământul primar, consultați *Notițele Pedagogice* ale Memorial de la Shoah.

<http://www.memorialdelashoah.org/en/education-training/pedagogical-notes/primary-school.html>

Pentru mai multe despre educația privind drepturile omului la situri memoriale ale Holocaustului, analizați publicația din 2010 a Agenției pentru Drepturi Fundamentale a UE „Excursie în trecut – predare despre viitor: manual pentru profesori”, disponibil în format PDF în nouă limbi diferite.

<https://fra.europa.eu/en/publication/2010/excursion-past-teaching-future-handbook-teachers>

INTERNATIONAL
**HOLOCAUST
REMEMBRANCE**
ALLIANCE

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

In partnership with
UNESCO